

Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyik.

Heydər ƏLİYEV

Vergilər

№ 23 (917) ■ 28 iyun 2018

www.vergiler.az

Qiyməti: 60 qəp.

Azərbaycan ordusu dünyanın güclü orduları sırasındadır

İyunun 26-da Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin yaradılmasının 100 illik yubileyi münasibətilə Bakının Azadlıq meydanında təntənəli hərbi parad keçirilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva paradda olublar. Dövlət və hökumət rəsmiləri, Milli Məclisin deputatları, xarici ölkələrin respublikamızdakı səfirləri, hərbi attaşeləri, beynəlxalq təşkilatların əməkdaşları, yubiley tədbiri ilə əlaqədar ölkəmizə gələn nümayəndə heyətlərinin rəhbərləri, müharibə veteranları və paytaxt ictimaiyyətinin nümayəndələri hərbi paradı izləyiblər. Hərbi paradda Müdafiə, Daxili İşlər, Fövqəladə Hallar nazirliklərinin, Dövlət Təhlükəsizliyi, Dövlət Sərhəd və Xüsusi Dövlət Mühafizə xidmətlərinin, eləcə də Türkiyə Respublikası Silahlı Qüvvələrinin parad heyətindən ibarət 4 min nəfərədək şəxsi heyəti iştirak edib.

Təntənəli mərasimdə 240-dan çox hərbi texnika, gəmilər, 70-dən artıq uçuş vasitəsi, o cümlədən silahlanmaya yeni qəbul edilmiş ən müasir zirehli texnikalar, raket və artilleriya qurğuları, hava hücumundan müdafiə sistemləri, helikopterlər, pilotsuz uçuş aparatları kimi müxtəlif növ ən yeni silah və texnikalar nümayiş olunub. Azadlıq meydanına toplaşanlar Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevi sürəkli alqışlarla qarşılayıblar. Müdafiə naziri, general-polkovnik Zakir Həsənov Ali Baş Komandanı raport verib. Dövlətimizin başçısı, Ali

rib ki, Ermənistan müstəqilliyimizin ilk illərində ölkəmizdə gedən mənfi proseslərdən, o cümlədən Xalq Cəbhəsi-Müsavat tərəfindən başlanmış vətəndaş müharibəsindən istifadə edərək torpaqlarımızı zəbt edib: «Dağlıq Qarabağ əzəli Azərbaycan torpağıdır, tarixi Azərbaycan torpağıdır. Əsrlər boyu Azərbaycan xalqı bu torpaqlarda yaşamış, yaratmışdır. Beynəlxalq hüquqa görə də Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın ayrılmaz hissəsidir. Bütün beynəlxalq təşkilatlar Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyır və dəstəkləyir. Son illər ərzində dünyanın aparıcı beynəlxalq təşkilatları münaqişə ilə bağlı bir

sialına görə Azərbaycan bu gün özünü çox rahat hiss edir. Bütün aparıcı beynəlxalq təşkilatların reytinglərində Azərbaycan ən qabaqcıl yerlərdədir. İnkişafda olan ölkələrin arasında Azərbaycan inkişafına görə dünya miqyasında üçüncü yerdədir. Biz öz hesabımıza yaşayırıq, heç bir yerdən yardım almırıq. Buna ehtiyac da yoxdur. Öz zəhmətimizlə qazınan vəsaiti ölkə qarşısında duran əsas məqsədlərin həllinə yönəldirik. Onların

biz artıq hərbi məhsullarımızı ixrac etməyə də başlamışıq. Həmçinin Azərbaycan bir çox ölkələrdən ən müasir silah və texnika alır».

Ali Baş Komandan bildirib ki, son illər ərzində yüzlərlə zirehli texnika, bir çox gözətçi gəmiləri, hərbi gəmilər, hava hücumundan müdafiə sistemləri, ən müasir standartlara cavab verən sistemlər, onlarla döyüş təyyarəsi, yüzdən çox döyüş, hərbi nəqliyyat, nəqliyyat helikopteri, ən müasir kəşfiyyat və

liyyə resurslarımız və güclü iradəmiz var».

Dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, 2016-cı ildə uğurlu aprel döyüşlərində Ağdərə, Füzuli, Cəbrayıl rayonlarının bir hissəsi, Naxçıvanın 1990-cı illərin əvvəllərində ermənilər tərəfindən zəbt edilmiş 11 min hektar torpağı isə bəyram ərəfəsində - keçən ay Naxçıvan Əlahiddə Ümumqoşun Ordusu tərəfindən aparılmış uğurlu əməliyyat nəticəsində azad edilib:

lərə doğru inamla irəliləyir. Dövlət bayrağının ardınca quruda, dənizdə və havada müqəddəs Vətənin keşiyini çəkən Silahlı Qüvvələrin qoşun növlərinin döyüş bayraqlarını aparan hərbcilər addımlayıblar. 2016-cı ilin aprelinde Füzuli, Cəbrayıl və Tərtər rayonlarının ərazilərində bir hissəsinin işğaldan azad edilməsində xüsusi xidmətləri olan hərbi hissələrin və bu yaxınlarda Naxçıvan Muxtar Respublikasında bir çox strateji yüksəklikləri azad edərək 11 min hektar ərazinin nəzarətə götürülməsində fərqlənən Əlahiddə Ümumqoşun Ordusunun hərbi hissələrinin döyüş bayraqları tribuna önündən aparılıb. Ulu öndər Heydər Əliyevin 1971-ci ildə yaratdığı Cəmşid Naxçıvanski adına Hərbi Liseyin kursantlarından ibarət parad heyəti tribunaya yaxınlaşıb. Azərbaycan Ordusunun zabitlərindən ibarət parad heyətləri də mətin addımlarla tribunanın önündən keçib. Azərbaycan xüsusi təyinatlı təhsil müəssisələrinin flaqmanı olan Heydər Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbinin parad heyəti tribunanın önündən keçib.

İlk dəfə bu paradda qardaş Türkiyə Cümhuriyyəti Silahlı Qüvvələrinin parad heyəti də iştirak edib. Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrin və Dəniz Piyadaları bölmələrinin hərbi qulluqçuları, Daxili İşlər Nazirliyinin, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin, Fövqəladə Hallar Nazirliyinin, Dövlət Sərhəd Xidmətinin, Xüsusi Dövlət Mühafizə Xidmətinin Milli Qvardiyasının hərbi qulluqçuları tribuna önündən keçib. Silahlı Qüvvələrin 100 illiyinə həsr olunmuş paradı birləşmiş hərbi orkestr müşayiət edib.

Sonra hərbi paradda Azərbaycan Ordusunun güc və qüdrətinin təqdimatı, ən müasir hərbi və xüsusi texnikaların keçidi başlayıb. Parada Hərbi Dəniz Qüvvələrinin gəmiləri dənizdən dəstək verir. Dənizdə fəxri keçid edən hərbi gəmilərimiz Xəzərin Azərbaycan sektorunda dövlətimizin iqtisadi və strateji maraqlarını qorumaqla yanaşı, yüksək döyüş hazırlığı nümayiş etdirib. Bunun ardınca Azadlıq meydanı üzərində Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələrinə məxsus döyüş təyyarələrinin və helikopterlərin uçuşu başlayıb. Helikopterlərdən sonra Bakı səmasına döyüş təyyarələri və qırıcılar daxil olub, milli şahinlərimiz paytaxt səmasında nümunəvi uçuşları davam etdiriblər. Təlim-döyüş təyyarəsi uçuş heyətinin şərişlərinin artırılması və idarəolunmayan raket və bombalarla döyüş tapşırıqlarının yerinə yetirilməsi üçün təyin edilən «L-39», yaxın və orta məsafələrdə hava döyüşlərinin aparılması üçün nəzərdə tutulan «MiQ-29», təyyarələrə, yerüstü hədəflərə idarəolunmayan raket, müxtəlif növ bombalar və 30 millimetrlik top ilə həmlə imkanına malik «Su-25» təyyarələri müxtəlif düzülüşlərdə hərəkət edərək yüksək pilotaj fiqurları nümayiş etdiriblər. Paradda hərbi aviasiya tarixində ilk dəfə Azərbaycan şahinləri «SU-25» hücum təyyarələri ilə yüksək pilotaj məharəti göstəriblər. Onlar paytaxt səmasında üçrəngli bayrağımızın möhtəşəm əksini yaradıblar.

Möhtəşəm hərbi parad başa çatandan sonra qardaş Türkiyənin «Solo Türk» və «Türk Ulduzları» aviaqrupuna daxil olan 2 ədəd «F-16» və 8 ədəd «F-5» tipli təyyarə də Bakı buxtası üzərində nümunəvi uçuşlar keçirib.

“Gün gələcək və bu gün işğal altındakı torpaqlar azad olunandan sonra orada qaldırılacaq Azərbaycan bayrağı Azadlıq meydanına gətiriləcək və hərbi paradda göstəriləcək”

döyüş pilotsuz uçuş aparatları, ən müasir artilleriya qurğuları, uzaqmənzilli raketlər, yayılım atəşli raket sistemləri, əməliyyat-taktiki raket kompleksləri alınmış ki, bütün bunlar bizim hərbi gücümüzü artırır: «Biz bütün bunları ona görə edirik ki, Azərbaycan Ordusu daha da güclü olsun. Ona görə edirik ki, hərbi potensialımızı güclənsin. Ona görə edirik ki, görürük və düşünürük ki, gələcəkdə onu göstərir ki, beynəlxalq hüquq işləmir. Əgər işləsəydi, Azərbaycan torpaqları çoxdan işğalçılardan azad olunardı. Beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən qəbul olunmuş qərar və qətnamələr icra edilmir, onların icra mexanizmi yoxdur. Güc amili dünyanın müxtəlif bölgələrində əsas amil kimi çıxış edir. Belə olan halda əlbəttə ki, bizim apardığımız siyasət düzgün siyasətdir. Bu siyasəti biz uzun illərdir ki, aparırıq. Bu hərbi potensialı biz ilə əldə etməmişik. Bir neçə il ərzində ardıcıl siyasət nəticəsində, o cümlədən dost ölkələrlə səmərəli əlaqələr sayəsində biz dünyanın ən müasir silahlarını əldə etmişik və bu proses davam etdiriləcəkdir. Bundan sonra da Azərbaycan ən müasir silah və texnikanı alaçaq. Buna nail olmaq üçün bizim dost ölkələrlə çox səmərəli əlaqələrimiz var. Bizim böyük ma-

«2016-cı ilin aprel döyüşlərində, 2018-ci ilin Naxçıvan əməliyyatında işğalçılardan azad edilmiş torpaqlarda Azərbaycan bayrağı qaldırıldı. Bunun çox böyük mənaəvi əhəmiyyəti var. Həmin o bayraqlar bu gün bu paradda, Azadlıq meydanında nümayiş etdiriləcək. Bu bayraqlar hərbcilərimizi qabağa aparırdı. Bu bayraqlar döyüşdə olan bayraqlardır. Bu gün bu bayraqlar Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş torpaqlarında dalğalanır və bu parad üçün buraya gətirilib. Gün gələcək və bu gün işğal altındakı torpaqlar azad olunandan sonra orada qaldırılacaq Azərbaycan bayrağı Azadlıq meydanına gətiriləcək və hərbi paradda göstəriləcək. Biz bu müqəddəs günü yaxınlaşdırmalıyıq və yaxınlaşdırırıq. Eşq olsun Azərbaycan Ordusuna! Yaşasın Azərbaycan!».

Sonra Silahlı Qüvvələrin şəxsi heyətinin və hərbi texnikanın təntənəli keçidi başlayıb. Meydana əvvəlcə Azərbaycan Respublikasının dövlət bayrağı gətirilib. Yüz il əvvəl Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə qəbul edilmiş üçrəngli dövlət bayrağımız 72 ildən sonra ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə yenidən qaldırılıb. Xalqımız və Silahlı Qüvvələrimizin şəxsi heyəti bu bayraq altında yeni-yeni zəfər-

Baş Komandan İlham Əliyev hərbi paradda iştirak edən şəxsi heyəti salamlayıb. Müdafiə Nazirliyinin Əlahiddə Nümunəvi Orkestri Azərbaycan Respublikasının dövlət himnini ifa edib. Hərbi paradda nitq söyləyən Ali Baş Komandan İlham Əliyev Azərbaycan xalqını Azərbaycan Ordusunun 100 illiyi münasibətilə təbrik edərək ölkəmizdə ordu quruculuğunun tarixinə nəzər salıb. Bildirib ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti tərəfindən qəbul edilmiş ən önəmli qərarlardan biri Azərbaycan Ordusunun yaradılması ilə bağlı olub. Əfsuslar olsun ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ömrü uzun olmayıb və müstəqil ordu quruculuğu da yarımçıq qalıb. Ulu öndər Heydər Əliyevin ikinci dəfə hakimiyyətə gəlməsindən sonra qəbul edilmiş bir çox önəmli qərarlar arasında nizami ordunun yaradılması qərarı xüsusi yer tutub və bu sahədə çox ciddi islahatlar aparılıb. Prezident İlham Əliyev bildi-

çok qərar və qətnamələr qəbul etmişlər. O cümlədən BMT Təhlükəsizlik Şurası dörd qətnamə qəbul etmişdir və orada da göstərilir ki, erməni silahlı qüvvələri işğal edilmiş torpaqlardan dərhal və qeyd-şərtsiz çıxarılmalıdır. Bu qətnamələr hələ də qüvvədədir və öz qüvvəsini itirməyib».

Dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, Azərbaycan işğalla heç vaxt barışmayacaq. Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü bərpa etməlidir və öz qüvvəsini itirməyib. Dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, Azərbaycan işğalla heç vaxt barışmayacaq. Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü bərpa etməlidir və öz qüvvəsini itirməyib. Dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, Azərbaycan işğalla heç vaxt barışmayacaq. Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü bərpa etməlidir və öz qüvvəsini itirməyib.

arasında ordu quruculuğu birinci yerdədir».

Azərbaycan Prezidenti vurğulayıb ki, 2003-cü ildən bu günə qədər bizim hərbi xərclərimiz 15 dəfə artıb: «Qəbul edilmiş qərar əsasında 20 il orduda qüsursuz xidmət etmiş hərbcilərə dövlət tərəfindən pulsuz mənzillər verilir. Bu gün bizim hərbi hissələrimizdə 20 mindən çox mülki vətəndaş çalışır. Əvvəllər bu işlərdə əsgərlər işləyirdilər. Biz əsgərləri məişət işlərindən azad etdik. Eyni zamanda, mülki vətəndaşlar üçün 20 mindən çox iş yeri yaradılmışdır. Ordumuz ən müasir silahlarla, texnika ilə təchiz edilmişdir. O cümlədən Azərbaycanda istehsal olunan bir çox hərbi təyinatlı məhsullar ordumuzun potensialını gücləndirir. Bizim təşəbbüsümüzlə son illərdə ərzində 20-dən çox hərbi zavod yaradılmışdır. Bu zavodlarda 1200 adda hərbi təyinatlı müxtəlif məhsullar istehsal olunur, ordumuz təchiz edilir. Eyni zamanda,

Razılaşma protokolları imzalanıb

səh. 2

Fiskal vergi yükünün aşağı salınmasına ehtiyac var

səh. 3

Vergi siyasəti xarici investisiyaları stimullaşdırır

səh. 4

Foto müsabiqəsinin qalibləri mükafatlandırıldı

səh. 5

Kiçik və orta biznesin inkişafı üçün daha bir mühüm addım

«Kiçik və orta sahibkarlıq sahəsində idarəetmənin daha da təkmilləşdirilməsi haqqında» Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 28 dekabr tarixli 1771 nömrəli Fərmanına uyğun olaraq ölkə başçısı «Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinin fəaliyyətinin təmin edilməsi haqqında» Fərman imzalayıb.

Fərmanda bildirilir ki, mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti və bələdiyyə orqanlarının, dövlət adından yaradılan publik hüquqi şəxslərin və səhmlərinin (payların) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə göstərdikləri xidmətlərin və veridkləri hüquq-müəyyənədi sənədlərin vahid «G2B» (dövlət-biznes) elektron reyestrini yaradılsın. Həmçinin bu fərmanla «Azərbaycan Respublikasının Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinin strukturu», «Kiçik və orta biznes evlərində mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə göstərilən xidmətlərin siyahısı» təsdiq edilib.

Azərbaycan Respublikasının Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi ölkədə mikro, kiçik və orta sahibkarlığın inkişafını dəstəkləyən, mikro, kiçik və orta sahibkarlığın tənzimlənməsində, həmin sahibkarlıq subyektlərinin maraqlarının qorunmasında və problemlərinin həllində iştirak edən, onlara bir sıra xidmətlər göstərən, dövlət qurumlarının və özəl qurumların bu sahədə xidmətlərini əlaqələndirən və səlahiyyətli qurum kimi çıxış edən publik hüquqi şəxsdir. Agentliyin nizamnamə fondu 5 milyon manat müəyyən edilib və dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına formalaşır.

Azərbaycan Respublikasının Nazir

Kabinetinə tapşırıb ki, Agentliyin yaradılması ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası qanunlarının, normativ hüquqi aktlarının uyğunlaşdırılmasına dair təkliflərini üç ay müddətində hazırlayıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin.

Həmçinin beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla, «Kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı haqqında» Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi altı ay müddətində hazırlanıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edilməlidir.

Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi Agentliklə birlikdə bir ay müddətində beynəlxalq təcrübəyə əsaslanmaqla, qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş təşkilati-hüquqi formaya uyğun olaraq «Kiçik və orta biznes evlərində (KOB) klaster şirkəti»nin meyarlarını müəyyən etməlidir. Həmçinin kommersiya hüquqi şəxsi kimi qeydiyyatda alınmış «KOB klaster şirkəti» reyestrinin yaradılması təmin edilməlidir.

Vergilər Nazirliyi Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi ilə birlikdə mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin vahid reyestrinin yaradılmasını iki ay müddətində təmin etməlidir.

Qeyd edilən reyestrin Agentliyin informasiya sisteminə inteqrasiyası, həmin məlumatların real vaxt rejimində agentliyə ötürülməsi və mütəmadi olaraq yenilənməsi təmin edilməlidir.

2019-cu və növbəti üç ilin sosial-iqtisadi inkişaf proqnozları hazırlanır

Nazirlər Kabinetinin 6 iyun 2018-ci il tarixli Sərəncamı ilə İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən 2019-cu il və növbəti üç il üçün ölkənin iqtisadi və sosial inkişafının proqnozlarının hazırlanmasının aidiyyəti dövlət orqanları ilə əlaqələndirilməsi üçün müvafiq dövlət qurumlarının nümayəndələrindən ibarət komissiya yaradılıb. İyunun 23-də Bakı Biznes Mərkəzində Komissiyanın iclası keçirilib.

İclasda iqtisadiyyatın davamlı və rəqabətqabiliyyətli inkişafı istiqamətində həyata keçirilən sistemli tədbirlər və kompleks islahatların mühüm əhəmiyyəti vurğulanıb. Qeyd olunub ki, qeyri-neft

sektorunun stimullaşdırılması, biznes və investisiya mühitinin davamlı olaraq yaxşılaşdırılması, özəl sektora təsviq mexanizmlərinin tətbiqinin genişləndirilməsi və digər məqsədyönlü islahatlar nəticəsində dayanıqlı sosial-iqtisadi inkişaf təmin olunub.

Komissiyanın iclasında ölkənin iqtisadi və sosial inkişafının proqnozlarının hazırlanmasında aidiyyəti orqanların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi məsələləri müzakirə edilib, komissiya üzvlərinin tövsiyə və təklifləri dinlənilib.

Tədbirdə proqnozların hazırlanaraq komissiyaya təqdim edilməsi barədə aidiyyəti tapşırıqlar verilib.

«Kölgə iqtisadiyyatı»: dövlətin iqtisadi gücünün artırılmasına və vətəndaşların sosial rifahının yaxşılaşdırılmasına mane olan başlıca amil

Sırr deyil ki, dövlət büdcəsi birbaşa vergilərin ödənilməsindən asılıdır. Sahibkarlar öz sosial məsuliyyətini anlamalı və bilməlidir ki, ölkəmizin inkişafı, onun iqtisadi güdrəti, ordu, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət və bir çox başqa sahələrin dayanıqlı olması onun ödədiyi vergilərdən asılıdır. Yayın-dıran hər manat iqtisadiyyatımızda, ölkəmizin iqtisadi təməlinə vurulan zərərdir.

Lakin təəssüf ki, bu gün də bir sıra vergi ödəyicilərinin fəaliyyətinin və döriyyələrinin təhlili ortaya tamamilə başqa mənzərə çıxarır. İkili mühasibat, döriyyələrin gizlədilməsi, gəlirlərin uqotdan yayındırılması hallarının həcmi kifayət qədər çoxdur. Bu gün leqal fəaliyyətlə yanaşı, uqotdan yayındırılan paralel iqtisadi döriyyələr vardır ki, onun adı «kölgə iqtisadiyyatı»dır.

«Kölgə iqtisadiyyatı» cəmiyyətin inkişafının bütün mərhələlərində mövcud olub və dünyada müşahidə olunan problemdir. Hər bir dövlət onun səviyyəsinin və həcmnin azaldılması ilə bağlı öz siyasətini yeritməyə çalışır. Söhbət qeyri-formal məşğulluqdan, «kassanın yanında» keçməklə aparılan ticarətdən və xidmətlərin dövlət tənzimlənməsindən kənar göstərilməsindən gedir. Sahibkarın öz gəlirlərini leqallaşdırmasına, şəffaf işləməsinə bir çox amillər təsir edir. Bir qayda olaraq, gizli sektor vergi yükünün yüksək olduğu, işgüzar sövdələşmələr və əməliyyatların rəsmi qeydiyyatı və büdcəyə vergi ödənilmədən həyata keçirildiyi sferalarda artır.

Hazırda bütün ölkələrdə, o cümlədən inkişaf etmiş ölkələrdə də «kölgə iqtisadiyyatı» var və burada fərq yalnız onun səviyyəsinin nə dərəcədə geniş olmasına

dadır. Məsələn, Dünya Bankının 2017-ci il üzrə araşdırmalarına görə, «kölgə iqtisadiyyatı»nın həcminə görə MDB dövlətlərində orta göstərici 39%, Şərqi Avropada 23%, Türkiyədə 28%-dir. Halbuki bu göstəricilər 2012-ci ildə müvafiq olaraq 43%, 28% və 31,5% olub.

Azərbaycanda «kölgə iqtisadiyyatı»nın ÜDM-dəki çəkisi ilə bağlı rəsmi statistika ilə müstəqil araşdırma mərkəzlərinin, həmçinin beynəlxalq təşkilatların göstəriciləri arasında ziddiyyətli məqamlar var. Azərbaycanda xüsusilə qeyri-rəsmi məşğulluq, «zərflərdə» verilən əməkhaqqı, ikili mühasibatın aparılması kimi xarakterik yayımlara rast gəlinir. Bir çox hallarda onun həcmi barədə müxtəlif rəqəmlər səsləndirilir. Lakin aydın olan budur ki, dövlət büdcəsinin gəlirlərinin artırılması üçün olduqca əhəmiyyətli mənbələr mövcuddur. Döriyyələrin gizlədilməsi və ya keyli şəkildə aşağı salınması, müəssisələrin vergi öhdəliklərini minimallaşdırmaq üçün onların bölünməsi, işçilərlə əmək müqavilələrinin bağlanmaması, qeyri-rəsmi ödəmələrə üstünlük verilməsi adı bir «biznes təcrübəsinə» çevrilir. Bu hallara təkə xidmət və ticarət sektoru kimi əhəmiyyətli sahələrdə deyil, istehsal və ixrac yönümlü müəssisələrdə də rast gəlinir.

Milli Məclisin İqtisadi siyasət komitəsinin üzvü, millət vəkili Əli Məsimlinin sözlərinə görə, «kölgə iqtisadiyyatı» həm dövlətin iqtisadi gücünün artırılmasına, həm də vətəndaşların sosial rifahının yaxşılaşdırılmasına mane olan başlıca amildir və çoxmərhələli mübarizə tələb edir: «Məsələn, Azərbaycanca gizli iqtisadiyyatın əsas payını gizli məşğulluq təşkil edir. Əslində, gizli məşğulluq işgöti-

«17-ci Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat, Tranzit və Logistika» və «8-ci Xəzər Beynəlxalq Yol İnfrastrukturunu və İctimai Nəqliyyat» sergiləri çərçivəsində Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi ilə Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi arasında iki razılaşma protokolu imzalanıb.

Vergilər naziri Mikayıl Cabbarov və nəqliyyat, rabitə və yüksək texnologiyalar naziri Ramin Quluzadənin imzaladıqları protokollar avtomobil nəqliyyatı ilə beynəlxalq daşımalar istisna olmaqla, sərnişin və yük daşımaları sahəsində vergilərin yığılması və mobil cihazların qeydiyyatına alınması ilə bağlı əməkdaşlığı müəyyən edir.

Avtomobil nəqliyyatına aid razılaşma protokollunun imzalanmasında əsas məqsəd müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə etməklə avtomobil nəqliyyatı ilə sərnişin və yük daşımaları sahəsində tənzimləmə mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi, daşıyıcılar arasında sağlam rəqabət mühitinin forma-

laşdırılması, eyni zamanda vergilərin tam həcmdə və vaxtında yığılmasının təmin olunması sahəsində iki dövlət orqanı arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsidir. Digər protokol isə fərdi qaydada və gömrük bəyannaməsini təqdim etmədən fiziki şəxslər tərəfindən ölkəyə gətirilən mobil cihazların qeydiyyatına alınmasını və

bu prosesə birgə nəzarət mexanizmlərini, habelə bu məqsədlə qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı fəaliyyət istiqamətlərini müəyyən edir.

Protokolların imzalanması mərasimində bildirilib ki, qeyd olunan sahələr üzrə birgə əməkdaşlıq səmərəliliyini artırılmasına xidmət edəcək.

CAMCA Bakıda Regional Forum keçirib

CAMCA (Central Asia-Mongolia-Caucasus-Afghanistan) Regional Forumu geniş Mərkəzi Asiya coğrafiyasında iqtisadi artım və inkişaf məsələlərini işıqlandıran müzakirə platformasıdır. ADA Universitetində təşkil olunan iki günlük Forum çərçivəsində bölgənin 10 ölkəsindən yerli gənc peşəkarlar, beynəlxalq ekspertlər və digər maraqlı tərəflər bir araya gələrək müvafiq aktual məsələlər üzrə dialoq aparır, iqtisadi, siyasi və sosial inkişafa həm ölkə miqyasında, həm də beynəlxalq səviyyədə intellektual töhfə verirlər.

CAMCA Regional Forumu ABŞ-ın Ramsfeld Fondu tərəfindən hər ilin yaz və payız fəsilələrində elan edilən Mərkəzi

Asiya-Qafqaz təqaüd proqramının məzunu üçün şəbəkələşmə məqsədi daşıyır. Təqaüd bölgə dövlətlərindən bir qrup gənc peşəkar liderlərə ayrılaraq onları altı həftə ərzində ABŞ-ın paytaxtı Vaşinqtonda keçirilən tədqiqat proqramına dəvət edir. Proqram iştirakçıları Amerikan hökumət, qeyri-hökumət və biznes dairələrinin aparıcı nümayəndələri ilə görüşlər keçirərək Mərkəzi Asiya və Qafqaz bölgəsi barədə məlumatı və fikir mübadiləsinə qarşılıqlı şəkildə genişləndirir.

Proqramın nəticəsi kimi, iştirakçılar birgə layihə üzərində çalışırlar. 2008-ci ildən etibarən təqaüd proqramında Azərbaycan 17 nəfər iştirak edib. Bakı Forumunda Azərbaycan və digər ölkələr

dən 120-ə yaxın CAMCA məzunu iştirak edirdi.

Bu ilki CAMCA Forumu bölgə dövlətləri ilə yanaşı, 20 müxtəlif ölkənin hökumət, biznes sektoru və elmi dairələrini təmsil edən 250-dək yüksək səviyyəli nümayəndələri bir araya topladı.

Bakıda ilk dəfə keçirilən Forumun beynəlxalq iştirakçıları arasında Dünya Bankının sabiq prezidenti Pol Vulfovitz, Özbəkistanın sabiq xarici işlər naziri Sodiq Sadoyev, ABŞ-ın Mərkəzi Asiya və Qafqaz Araşdırmaları İnstitutunun sədri Fredrik Starr, Gürcüstanın Baş nazirinin xarici siyasət üzrə müşaviri Tedo Caparidze və digərləri vardı.

İki gün ərzində Forumun «üzə çıxan regionçuluq» mövzusunda müzakirələrində Azərbaycanın dövlət rəsmiləri də iştirak edib. Azərbaycanın Baş naziri Novruz Məmmədov, xarici işlər naziri Elmar Məmmədov, vergilər naziri Mikayıl Cabbarov, təhsil naziri Ceyhan Bayramov, maliyyə naziri Samir Şərifov, Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının baş direktoru Taleh Ziyadov, ADA Universitetinin rektoru Hafiz Paşayev və digərləri xüsusilə bölgənin islahatlardan sonra gələcəyi ilə bağlı fikirlərini bölüşüblər.

Vergilər naziri Mikayıl Cabbarov «Regionda islahat təşəbbüsləri» adlı panel iclasında çıxış edərək, Azərbaycanda həyata keçirilən iqtisadi islahatlar, biznes üçün təşəbbüslər, ölkənin kadr potensialının inkişafı sahəsində görülən işlər barədə Forum iştirakçılarına məlumat verib.

Fiskal vergi yükünün aşağı salınmasına ehtiyac var

Kiçik və orta sahibkarlığa dövlət dəstəyinin artırılması, stimullaşdırıcı vergi siyasətinin həyata keçirilməsi, biznes sektoruna tətbiq olunan ümumi vergi yükünün, vergi inzibatchılığının əhəmiyyətli dərəcədə yüngülləşdirilməsi istiqamətində islahatlar ölkə iqtisadiyyatının müasir çağırışlarından irəli gəlir. İqtisad üzrə fəlsəfə doktoru Ədalət Əsədovla söhbətimiz də bu mövzudadır.

- Ədalət müəllim, Azərbaycanla sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı aparılan islahatların əsas konturlarını ümumi şəkildə necə təsvir etmək olar?

- Ölkəmizdə biznes mühitinin təkmilləşdirilməsi, sahibkarlıq fəaliyyətinin stimullaşdırılması ardıcıl səciyyə daşıyır. Dövlətin iqtisadi siyasəti biznesə dövlət dəstəyi tədbirlərinin artırılmasına, sahibkarlarla dövlət orqanları arasında sağlam münasibətlərin qurulmasına, azad biznesin istehsal və ixrac imkanlarının inkişafına güclü zəmin yaradır. Buna baxmayaraq, bözi problemlərin hələ də qalması biznes sektorunda narahatlıq yaradır. Bu, daha çox maliyyə-fiskal sahələrlə bağlıdır. Biznesdə güclü inam hissi olmalıdır. Hazırda biznes sektorunun sahələr və qruplararası təhlili biznesə inam göstəricisinin yetərli olmadığını göstərir. Bunun əsas səbəblərindən biri maliyyə bazarlarında baş verən spekulasiyalar, sahibkarlara maliyyə təminatı sahəsində fərqli münasibət göstərilməsi, onların yüksək fiskal vergi yükünə məruz qalmaları, yoxlamalar və digər nəzarət tədbirləri zamanı üzvləşdikləri problemlər və digər məqamlarla bağlıdır. Ona görə də ilk növbədə inamı möhkəmləndirmək lazımdır. Biznes sektorunu maliyyə-feriskal məsələlərlə bağlı bütün hərəkətlərin konkret və aydın olmasını istəyir.

Qeyd etdiyim məsələlərin bəzisinin həlli istiqamətində təsirli addımlar atılır. Xüsusilə də iqtisadi siyasətin mühüm tərkib hissəsi kimi vergi inzibatchılıq ilə bağlı son vaxtlar aparılan islahatları qeyd edirəm. İnzibatchılıq nə qədər sadə və təkmil olarsa, biznes də o qədər sürətlə inkişaf edir.

- Fiskal vergi yükünün aşağı salınması ilə bağlı müzakirələr davam edir. Sizin, bu istiqamətdə hansı optimal mexanizmi tapmaq mümkündür?

- Fiskal vergi yükü biznesin təşkili, fəaliyyəti və inkişafı baxımından ən mühüm iqtisadi vasitədir. Onun tərkibində təkcə sosial xarakterli vergi yükü 26%-ə (işsizliyə görə, sığorta haqqı nəzərə alınmaqla) bərabərdir. Sahibkarlar üçün bu hədd səmərəlilik baxımından münasib deyil, bu baxımdan sosial sığorta haqları dərəcələrini təkmilləşdirmək və so-

sial sığorta sahəsində diferensial dərəcələr tətbiq etmək lazımdır. Çayxana işlədən sahibkarla sadə evinin sahibi arasında fərqin olmaması nə dərəcədə ədalətli-dir? O cümlədən 15-25 kvadratmetr sahəsi olan ticarət obyektində fəaliyyət göstərən sahibkarla topdansatış ticarət fəaliyyəti ilə məşğul olan sahibkar eyni gücə malik ola bilərmi?

Bu gün dövlət kiçik və orta sahibkarlığın inkişafına müxtəlif vasitələrlə dəstək verir. Amma nəzərə almaq lazımdır ki, hazırda sosial sığorta haqlarının ağırlığından ən çox əziyyət çəkən də kiçik və orta sahibkarlıq subyektləridir. Bu cür amillərin nəticəsidir ki, Azərbaycanda kiçik və orta biznesin ümumi sahibkarlıqda payı cəmi 10-15% təşkil edir, Avropa ölkələrində isə bu rəqəm 50%-dən çoxdur. Buna görə də həmin sahəyə bütün iqtisadi blok tərəfindən həm maliyyə, həm institusional, həm də inzibati baxımdan dəstək gücləndirilməlidir.

Sosial sığorta haqlarının əməkhaqqından tutulduğunu nəzərə alsaq, 25%-lik (22%+3%) sığorta dərəcəsinin 10-12%-ə endirilməsinə ciddi ehtiyac var. İlk baxışdan, bu, bəlkə də «büdcə ayırmalarına mənfə təsir edəcək» kimi dəyərləndirilsə də, əslində, az faizə daha çox insanın rəsmi işə cəlb olunmasına və faktiki əmək haqlarının real formada göstərilməsinə şərait yaradacaqdır. Bakı şəhərində fəaliyyət göstərən bir işçinin orta hesabla gündə 10 manat əməkhaqqı aldığı nəzərə alaraq, sadə bir hesablamaya əsasən: kiçik ticarət obyektində bir nəfəri işlə təmin edən sahibkar faktiki əməkhaqqını rəsmiləşdirdikdə həmin işçiyə aylıq 300 manat əməkhaqqı verir. Bu halda həmin sahibkarın işçi üçün ödədiyi sığorta haqqı ilə birlikdə (300*25%=75.00, 300-155*14%=20.3) ödədiyi ümumi vergi məbləği 95,3 manat təşkil edəcək və sahibkarın işçiyə çəkdiyi aylıq ümumi xərc (300+95,3) 395,3 manat olacaqdır. Bu şəraitdə sahibkar həmin əlavə 95,3 manatı ödəməmək üçün və işçini rəsmiləşdirmədən işə qəbul edir, ya da ona verilən faktiki əməkhaqqının məbləği azaldılır. Real əməkhaqqı 300 manat olduğu halda, rəsmiləşdirilmiş əməkhaqqı 150 manat göstərilir. Bura-

da təkcə büdcə itkisi 58,7 manat təşkil edir. Bu halda 14%-lik vergi ödənişi ümumiyyətlə mümkün olmur. Çünki 150 manatdan vergi tutulmur. Sahibkar yalnız (150*25%=37,50) 37,5 manat həcmində sosial sığorta haqqı ödəyir. Bu cür hallar nəzərə alınırsa, dövlət milyonlarla manat vergini itirir. Bütün bunların qarşısını almağın ən optimal yolu sosial vergi dərəcəsinin aşağı salmaq, inzibatchılıq, nəzarət tədbirlərinin sərtləşdirməkdir. Bu sahədə ən optimal mexanizmlərdən biri kiçik sahibkarlıq subyektlərində beş nəfərdən çox işçi cəlb edən (bu sayı müəyyən qədər artırmaq da olar, amma bu zaman fəaliyyət növü və fəaliyyət göstərdiyi ərazi də nəzərə alınmalıdır) sahibkara tətbiq edilən sığorta dərəcələrinin azaldılmasıdır. Təklif edirdim ki, Bakı şəhərində pərakəndə ticarət (ümumi sahibkarlıq fəaliyyətində pərakəndə ticarət üstünlük təşkil edir) sahəsində fəaliyyət göstərən sahibkar dörd

“Sahibkar və işçi arxayın olmalıdır ki, ondan alınan sosial vergi pensiya yaşına çatdıqda özü tərəfindən xərclənəcək, yaxud qalan hissə vərəsəlilik prinsipi ilə ailə üzvünə çatdırılacaqdır

nəfəri işlə təmin etdikdə ümumi sosial sığortanın 100%-ni, beş nəfərə görə 90%-ni, 10 nəfər üçün 85%-ni, 25 nəfəri işə cəlb etdikdə isə 70%-ni ödəsin. Yeni işçilərin sayı artıqca sosial ayırmalar 50%-dək azaldılsın. Bundan sonra inzibati metodları sərtləşdirmək olar.

Sahibkarlığın ümumi vergi yükünün aşağı salınmasında digər mühüm məsələ ƏDV-nin diferensiallaşdırılmasıdır. Əldə etdiyim məlumatlara görə, Vergilər Nazirliyi bu məsələdə sahibkarlarla açıq dialoqa hazırdır və nazirliyin həyata keçirdiyi mühüm islahatlar kursunun əsas istiqamətlərindən biri də məhz ƏDV ilə bağlıdır. Bu təşəbbüsü yüksək qiymətləndirirəm və hesab edirəm ki, ƏDV-nin diferensiallaşdırılması müxtəlif zəruri mallara görə tənzimlənə, arzu və digər əsas qida məhsullarına tətbiq edilən vergi yüngülləşdirilə bilər, qeyri-ərzaq, sənaye və istehlakda az istifadə olunan digər mallara isə bu vergi dərəcəsinin 4-5% artırmaq mümkündür.

ƏDV dərəcəsinin diferensiallaşdırılması qeyri-neft sektoru üzrə istehsal həcmi artıracaq, regionlarda yeyinti məhsullarının istehsalı və tədarüki üçün stimül əldə olunacaq, istehsal dövriyyəsi artacaq, nəticədə yeni vergi mənbələri yaranacaq.

- Vətəndaşları sosial vergilərlə bağlı narahat edən məsələlərdən biri həmin ödənişlərin gələcəkdə yığım hesabından ona qaytarılıb-qaytarılmayacağıdır. Yəni həmin ödənişlər yalnız pensiya yaşına çatdıqda verilir. Sizin, bu mexanizmi nə dərəcədə ədalətli görürsünüz?

- Ümumiyyətlə, sosial vergilərlə bağlı bəzi təkmilləşdirmələrin aparılması olduqca zəruridir. Həmin sahədə ciddi islahatların aparılmasına, işləyən vətəndaşların gələcək sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinə, onlardan tutulan sosial vergilərin ünvanlılığının və şəffaflığının təmin edilməsinə ciddi ehtiyac var. Biznes sektorunda inamsızlığın əsas səbəblərindən biri məhz sosial ayırmaların təyinatlılığının olmamasıdır. İnsanlar illər ərzində ödədiyi sosial sığorta haqlarının gələcəkdə onlara qaytarılıb-qaytarılmaması, yaxud hansı formada qaytarılacağı barədə narahatlıq keçirirlər və bu qeyri-müəyyənliyə konkret aydınlıq gətirilmir. Avropa və bir çox dünya ölkələrində olduğu kimi, Azərbay-

malarının ikiqat artımına nail olmaq mümkündür. Bu gün ölkəmizdə insanların çalışdığı əsas sahələr ictimai-iaşə, ticarət və tikintidir. Qeyri-rəsmi məşğulluğun ən çox rast gəlinədiyi sahələr də bunlardır. Həmin sahələrdə işçilərin uçotunun aparılması ilə bağlı problemlərin səbəblərindən biri kimi sosial vergi yükünün yüksək olmasını qeyd etdik. Amma burada digər amillər, qanunlarda və normativ aktlarda mövcud olan boşluqlar da qeyri-leqal işsizliyə şərait yaradır. Xidmət müqavilələri, subpodratçılıq münasibətləri və digər sahələrdə qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsinə ehtiyac var.

İkili mühasibatın aradan qaldırılmasının əsas yolu sosial ayırmaların yüngülləşdirilməsi ilə yanaşı, bu sahədə sənədləşmə işinin sadələşdirilməsidir. Zənnimcə, bir çox vergi bəyannamələri birləşdirilməlidir. Sosial fonda bir bəyannamə, vergiyə başqa bəyannamə verilir. 2018-ci ildən etibarən digər bir sənəd - işsizlikdən sığorta fonduna da bəyannamə göndərilməsi tələb olunur. Statistika idarəsi, məşğulluq fondu və digər qurumlar da nəzərə alındıqda, bəyannamə və hesabatların sayı kifayət qədər çoxdur. Bir çox ölkələr bəyannamələrin sayını azaltmış halda, bizdə artırılır. Bunların hamısını birləşdirib vahid bəyannamə sistemində cəmləmək lazımdır.

rac edən iş adamı kimi müxtəlif nominasiyalar üzrə stimullaşdırıcı addımların atılması, mənəcə, sahibkarlığın inkişafına müsbət təsir göstərə bilər.

Kiçik sahibkarlıq subyektlərini müəyyən müddətə nəzarət-kassa aparatlarının tətbiqindən azad etmək olar. Onlar üçün, məsələn, 8-10 kvadratmetrik dükanlarda xüsusi standart vergi tətbiq etmək olar. Bundan başqa, sahibkarlarla bağlı stimullaşdırıcı layihələr həyata keçirmək mümkündür. Daha çox vergi ödəyən sahibkarlara güzəştlər edilə bilər. Məsələn, Latviyada ən çox vergi ödəyən şəxslərə ildə bir dəfə istirahət göndərişləri verilir. Ölkəmizdə də bu cür vasitələrdən faydalanmaq olar.

- Kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı məqsədilə davamlı olaraq stimullaşdırıcı tədbirləri həyata keçirilir...

- Vergilər Nazirliyi kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı etdirilməsinə yönəldilmiş siyasət yürütməkdə inamlı görünür. Hiss olunur ki, kiçik və orta biznes üçün fiskal və inzibatchılıq yükünün daha da aşağı salınması üçün təsirli addımlar atılacaq. Kiçik və orta sahibkarlığa tətbiq edilən vergi yükünün, vergi inzibatchılığının əhəmiyyətli dərəcədə yüngülləşdirilməsi həmin sahibkarlıq qrupunun iqtisadi sektora payının artmasına səbəb olacaqdır.

Vergilər Nazirliyi həm də ixracın təşviqi sahəsində fəal rol oynayır, müxtəlif stimullaşdırıcı addımlar atır. Dövlətin müəyyən etdiyi siyasətə uyğun olaraq qeyri-neft ixracatçılarına müxtəlif güzəştlər edilir, onlara təşviqi vasitələri ödənilir. Sahibkarlara əldə etdikləri gəlirlərə görə vergidən azadolmalar tətbiq olunub: bu isə onların maliyyə imkanlarının yaxşılaşmasına, həmin vasitələri təkrar istehsal və investisiyalara yönəltməyə imkan verir.

Artıq vergi sistemində yeni əhvalatlı, bizneslə partnyorluq yeni modelinin qurulması istiqamətində fəal təşəbbüslər müştəhiyə edilən. Vergilər Nazirliyi sahibkarlar ordusuna mürcəti edərək onları yeni iqtisadi münasibətlərə və çağırışlara əsaslanan əməkdaşlığa dəvət etdi və bu güclü iradəyə sayəsində biznesdə inam hissi artmağa başlayıb. Nazirlik hazırda biznesin daha geniş fəaliyyətini stimullaşdırmaq və inzibatchılıq asanlaşdırma qaydaları üzərində çalışır və biznes sektorunun təkliflərinə həssaslıqla yanaşır. Əminəm ki, inzibatchılıq və qanunvericiliyə dəyişikliklər zamanı bu gün qaldırdığımız bir sıra məsələlər də nəzərə alınacaq.

Müsaibəni hazırladı: **ELBRUS CƏFƏRLİ**

Vergi borcları könnüllü ödənilməlidir

Vergi öhdəliklərinə etinasız yanaşmaq ölkə qanunlarının kobud şəkildə pozulması deməkdir

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 73-cü maddəsinə görə, vergiləri və başqa dövlət ödənişlərini tam və vaxtında ödəmək hər kəsin vətəndaşlıq borcudur.

Hər bir gəlir əldə edən hüquqi və ya fiziki şəxsin Vergi Məcəlləsində göstərilən hallarda və qaydada müəyyən edilən vergiləri (o cümlədən cari vergi ödəmələrini) ödəmək vəzifəsi onun vergi öhdəliyi hesab edilir. Vergi öhdəliklərini yerinə yetirməmək həm Konstitusiyamızın, həm də digər qanunvericilik aktlarının tələblərinin kobud şəkildə pozulması deməkdir.

Təəssüf hissi ilə qeyd edilməlidir ki, ciddi hüquqi və mənəvi məsuliyyətlərə baxmayaraq, vergidən yayınmağa cəhd edən və vergi borcuna etinasız münasibət göstərən vergi ödəyicilərinin sayı hələ də az deyil. Bununla belə, hazırda vergi orqanları vergi borcu yaranan zaman ödəyiciyə qarşı dərhal sərt tədbirlər görmür. İlk növbədə, borclu vergi ödəyicisi ilə əlaqə yaradılır və ona vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi, dövlət büdcəsinə ödənilməli borcu haqqında ətraflı məlumat verilir, qanunvericiliyin tələbləri izah olunur. Vergilər Nazirliyində tətbiq edilən müasir informasiya texnologiyaları vergi ödəyicilərinin

dərhal məlumatlandırılmasına kifayət qədər geniş imkanlar yaradır. Borclu vergi ödəyiciləri elektron bildirişlərlə yanaşı, SMS və səsli mesajlar vasitəsilə ətraflı məlumatlandırılır, borcun yaranma səbəbləri, ödənilmədiyi halda görüləcək tədbirlər barədə izahatlar verilir. Bu metod bir çox hallarda yaranmış vergi borclarının ilkin mərhələdə heç bir məcburi tədbir görülmədən ödənilməsi ilə nəticələnir.

Bəzi hallarda isə vergi borclarının könnüllü ödənilməsi ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlər istənilən effekti vermir. Bu

edilən həcmdə vəsaitin dondurulmasına kifayət etmədikdə vergi orqanının sərəncamı bankda və ya digər kredit təşkilatında saxlanılır və vergi ödəyicisinin hesablarına vəsait daxil olduqca icra edilir. Bu tədbirlər də nəticə vermədikdə, vergi borclarının ödənilməsinin təmin etmə üsulu kimi, borclu vergi ödəyicisinin əmlakı siyahıya alınır. Vergi ödəyicisi vergi öhdəliyini yerinə yetirdikdə, əmlakın siyahıya alınması haqqında qərar həmin andan öz qüvvəsinə itirir. Vergi ödəyicisinin əmlakı siyahıya alındıqdan sonra 30 gün müddətində vergi öhdəliyini yerinə yetirmədikdə, məhkəmənin qərarı əsasında vergi öhdəliyinin icrasının təmin olunması məqsədilə siyahıya alınmış əmlak zəruri və kifayət olan həcmdə xırtaslaşdırılıb açıq hərracda satılır və dövlət büdcəsinə olan borc dərhal hesabına ödənilir.

Göründüyü kimi, vergi ödəyicilərinin vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə daha məsuliyyətlə yanaşması və cəza tədbirləri tətbiq edilmədən öz Konstitusiyaya borclarını yerinə yetirməsi həm onların özləri, həm də dövlət üçün ciddi əhəmiyyət kəsb edir.

Rəşad SADIQOV

İqtisadiyyatda real artım tempi davam edir

AKPA Tədqiqat və Proqnozlaşdırma Qrupunun direktor müavini Jannur Aşıqovun sözlərinə görə, 2019-cu ildə ölkə iqtisadiyyatının real artımı 2-2,5 faizə qədər yüksələcək. Agentliyin məlumatına görə, istehlak inflyasiyası dövrün sonuna zəifləmə tendensiyası ilə 6-6,5 faiz həddində olacaqdır: «Azərbaycan sabit-müsbət fəzaya daxil olacaq, iqtisadi artım isə öz təmkinliliyini saxlayacaq».

Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, 2018-ci ilin yanvar-aprel aylarında ölkənin ÜDM-i 1,2 faiz təşkil edib, qeyri-neft iqtisadiyyatı 2,1 faiz artıb, inflyasiya isə 3,5 faiz təşkil edib.

Rusiyanın AKPA reyting agentliyi 2018-ci ildə Azərbaycan iqtisadiyyatının real artımının 1,5-1,8% təşkil edəcəyini proqnozlaşdırır

İqtisadçı ekspert Fikrət Yusifovun sözlərinə görə, 2016-cı ildə dərinləşmiş iqtisadi böhranın fəsadlarının bir hissəsinin 2017-ci ildə aradan qaldırılması cari ildə iqtisadiyyatda müəyyən artımların əldə edilməsinə imkan verir: «Ötən il Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı 2018-ci ildə Azərbaycan iqtisadiyyatında iki faizlik artım proqnozlaşdırıb. Bu barədə «Regional Economic Prospects» hesabatında bildirilmişdi. Bankın analitiklərinin fikrinə görə, bu il iqtisadi artıma «Şahdəniz» qaz-kondensat yatağının işlənməsinin ikinci mərhələsində qaz hasilatının başlan-

ması dəstək verəcək. Ümumilikdə 2017-ci ildə Şərqi Avropada və Qafqazda artım tempinin aşağı qiymətlərinə xammalla mənfə təsirinin və bundan əvvəl Rusiyadakı azalmanın zəiflədilməsi nəticəsində praktiki olaraq 0-dan 1,5 faizə qədər yüksəldi. Bu il isə regionda iqtisadiyyatın tədricən bərpaı prosesi davam edəcək. Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının 2018-ci il üçün proqnozları Azərbaycan dövlətinin gözləntilərinə üstələyir: hökumət ölkədə ÜDM-in 1,5 faiz səviyyəsində real artımını proqnozlaşdırır».

İqtisadçının fikrinə, hələlik bu artım tempi o qədər də yüksək deyil: «Cari ilin 5 ayı ərzində ümumi iqtisadiyyatın 1,1% artımı gözləntilərimizə uyğun deyil. Nəzərə alsaq ki, bu ilin ötən ayları ərzində ölkə iqtisadiyyatının əsasını təşkil edən neftin qiymətləri büdcədə nəzərdə tutulan 45 dollara qarşı 80 dollar səviyyəsinə qədər yüksəlib, bu halda ümumi iqtisadiyyatın 5 ay ərzində 1,1% artımına yüksək qiymət vermək mümkün deyil. İqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunun 1,9% artım səviyyəsi də yüksək göstərici deyil. Əgər biz iqtisadiyyatın neftdən asılılığını optimal həddə endirməyi düşünürüksə, real sektorda indiki artım ən azından 8-10% civarında olmalıdır. Bu səviyyəyə cavab verən yeganə sahə qeyri-neft sənayesidir. Burada artım tempi ötən 5 ay ərzində 7,6% təşkil edib. Kənd təsərrüfatındakı 8,5% artım isə bitkiçilikdə mövsümün başlanması ilə bağlı yığımın 52% artımı hesabına əldə edilib».

Fəxrriyyə İKRAMQIZI

Hazırda vergi orqanları vergi borcu yaranan zaman ödəyiciyə qarşı dərhal sərt tədbirlər görmür. İlk növbədə, borclu vergi ödəyicisi ilə əlaqə yaradılır və ona vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi, dövlət büdcəsinə ödənilməli borcu haqqında ətraflı məlumat verilir, qanunvericiliyin tələbləri izah olunur

zaman inzibati tədbirlər həyata keçirilir və vergi ödəyicisinin bank hesablarına sərəncam qoyulur. Vergi Məcəlləsinə əsasən, vergi ödəyicisinin milli və ya xarici valyutada cari və ya digər hesablarında vəsaiti olduqda vergi orqanının sərəncamı, bank və ya digər kredit təşkilatı tərəfindən həmin sərəncamın daxil olduğu gün icra edilir. Vergi ödəyicisinin hesablarında vəsait olmadıqda və ya müəyyən

Vergi ödəyicisinin sualı var...

Samira Musayeva

Vergilər Nazirliyinin Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar departamentinin baş direktoru vergi ödəyicilərinin suallarına cavab verir

Təhsil haqqının ödənilmə qaydası

Bakı Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsinin 3-cü kurs tələbəsiyə, ödənişli əsaslarla təhsil alıram, təhsil aldığım universitetə təhsil haqqı nağd qaydada ödənilə bilirmi?

«Nağdsız hesablaşmalar haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununun 3.1-ci maddəsinə əsasən, nağdsız hesablaşma dedikdə, bir şəxsin bank hesabından digər şəxsin bank hesabına köçürülməklə (o cümlədən ödəniş alətləri (ödəniş kartları, ödəniş tapşırığı və s.) və ödəniş vasitələri (mobil telefon aparatları, kompüter və digər avadanlıq) ilə, ödəniş terminal-ları ilə və birbaşa nağd qaydada satıcının bank hesabına köçürülməklə həyata keçirilən hesablaşmalar nəzərdə tutulur.

Həmin qanunun 3.4.8-ci maddəsində qeyd edilmişdir ki, təhsil haqlarının ödənilməsi bu qanunun 3.3-cü maddəsinin müddəalarından asılı olmayaraq yalnız nağdsız qaydada həyata keçirilməlidir.

Qeyd olunanlara əsasən:

Təhsil haqlarının ödənilməsi yalnız nağdsız qaydada, «Nağdsız hesablaşmalar haqqında» Qanunun 3.1-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş nağdsız hesablaşmaların hər üç forması üzrə həyata keçirilə bilər.

İşə qəbulla bağlı müsahibələr davam etdirilir

Vergi orqanlarına işə qəbul üzrə Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi tərəfindən müsabiqənin ikinci mərhələsi keçirilir. Müsabiqə Komissiyası iyunun 7-dən test imtahanından keçmiş 139 nəfər namizədlərlə müsahibələrin aparılmasına başlayıb.

Müsahibə zamanı namizədin müvafiq sahə üzrə öz biliklərini təbiiq etmək bacarıqları, ümumi dünyagörüşü və şəxsi keyfiyyətləri qiymətləndirilir. Prosesin şəffaflığının təmin edilməsinə məqsədilə nazirlik tərəfindən bütün zəruri tədbirlər görülür, hər bir müsahibənin tam video çəkilişi aparılır.

Müsahibələr yekunlaşdıqdan sonra nəticələr Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsi vasitəsi ilə ictimaiyyətə elan ediləcəkdir.

ƏRAZİ VERGİ ORQANLARINDA

2 sayılı Ərazi Vergiləri Departamenti əməkdaşlarının Xızı şəhərində belediyyə üzvlərini iştirakı ilə keçirdiyi görüşdə əsas mövzu elektron xidmətlərdən istifadənin məmnunluğunu ölmüşdür. Görüş zamanı «Açıq hökumət» planının təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27 aprel 2016-cı il tarixli Sərəncamında qeyd edilən açıq hökumət prinsiplərinin tətbiqinin genişləndirilməsi, korrupsiyanın qarşısının alınması sahəsində tədbirlər və qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi kimi məsələlər ətrafında dialoq aparılmışdır.

8 sayılı Ərazi Vergilər İdarəsinin (ƏVİ) əməkdaşları Ağcabədi rayonunda fəaliyyət göstərən belediyyələrin rəhbərləri və nümayəndələri ilə növbəti görüş keçirmişdir. Görüş zamanı yerli (belediyyə) vergilərinin növləri, hər bir vergi növü üzrə vergi ödəyiciləri, vergitutma obyektləri, vergi dərəcələri, vergilərin hesablanması və ödənilməsi qaydaları və müddətləri, habelə vergi qanunvericiliyinin icrasına nəzarət tədbirləri barədə ətraflı məlumat verilmişdir.

9 sayılı ƏVİ tərəfindən Zərdab rayonunda qeydiyyatda olan belediyyələrlə görüş keçirilib. Görüşün əsas mövzusu «Yerli (belediyyə) bütdcəyə torpaq vergisinin hesablanması forması»ndan istifadə edilməsi, belediyyə tərəfindən hesablanmış torpaq vergisinin məbləği və ödənilmə müddəti barədə «Tədiyyə bildirişi»nin tərtib olunaraq avqust ayının 1-dən gec olmayaraq fiziki şəxslərə çatdırılması, torpaq vergisinin fiziki şəxslər tərəfindən bərabər məbləğlərdə 15 avqust və 15 noyabr tarixlərindən gec olmayaraq müvafiq belediyyənin bütdcəsinə ödənilməsinin tənzimlənməsi və digər məsələlər olub.

Ağdaş və Ucar rayonlarında fəaliyyət göstərən idarə, müəssisə, təşkilat və sahibkarlarla keçirilmiş görüş zamanı vergi qanunvericiliyinə edilmiş dəyişikliklər, bu dəyişikliklərin sahibkarların fəaliyyətinin stimullaşdırılmasında rolu, vergi ödəyicilərinin hüquqlarının genişləndirilməsi və s. haqqında ətraflı məlumat verilib.

Zaqatala şəhərindəki H.Əliyev Mərkəzində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi və «1 iyun Uşaqların Beynəlxalq Müdafiə günü» münasibətilə Car kənd 1 sayılı tam orta məktəbində açıq dərslər keçirilmişdir. Vergi maarifçiliyinə həsr olunmuş açıq dərslərdə 13 sayılı ƏVİ-nin əməkdaşları, Zaqatala rayon İcra Hakimiyyətinin və Rayon Təhsil Şöbəsinin təmsilçiləri, «Vergi dostları» şəbəkəsinin və belediyyə strukturlarının nümayəndələri, vergi ödəyiciləri iştirak etmişlər.

Vergi siyasəti xarici investisiyaları stimullaşdırır

Ölkəmizdə yürüdülmüş təşviqətcil vergi siyasəti investorların, o cümlədən xarici sərmayəçilərin fəallığının yüksəlməsində mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bunun nəticəsidir ki, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən xarici investorların sayı və onların iqtisadiyyatın qeyri-neft sahələrində təmsil olunma coğrafiyası artır.

İqtisadçı Ruslan Atakişiyevin sözlərinə görə, son illərdə lisenziyalama sahəsində atılan səmərəli addımlar, qeydiyyat sisteminin təkmilləşdirilməsi, yoxlama və icazələrin azaldılması, xarici sərmayəçilərin hüquq və mənafelərinin qorunması ilə bağlı gücləndirilmiş tədbirlər cari ilin ilk ayında Azərbaycanda yeni xarici şirkətlərin fəaliyyətə başlamasına səbəb olub. Respublikamızın beynəlxalq müqavilələrə qoşulması investisiyaların təşviqi və qorunması, gəlirlərə və əmlaka vergilərə münasibətdə ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılması xarici investisiyaların ölkə iqtisadiyyatına axını stimullaşdırıb. Son illərdə hüquqi və fiziki şəxslərin dövlət qeydiyyatının elektron qaydada həyata keçirilməsi ölkənin biznes mühitində müsbət təsir göstərib. Vergilər Nazirliyi

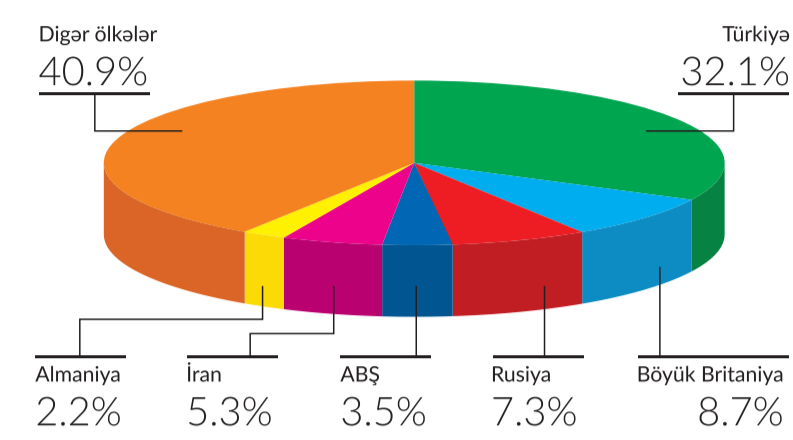
tərəfindən fiziki və hüquqi şəxslərin vergi uçotunun elektron qaydada həyata keçirilməsi vətəndaşların sahibkarlıq fəaliyyətinə başlamasını xeyli asanlaşdırıb.

sesinə cəmi bir neçə dəqiqə vaxt sərf edirlər. Elektron dövlət qeydiyyatının həyata keçirilməsi üçün Vergilər Nazirliyinin "Internet vergi idarəsi"ndə yerləşdirilmiş elektron

Qanunvericiliyə edilmiş dəyişikliklərə əsasən, hüquqi şəxslərin elektron dövlət qeydiyyatı rüsumsuz həyata keçirilir. Yeni müəssisə yaratmaq istəyən sahibkarlar qeydiyyat prosesinə cəmi bir neçə dəqiqə vaxt sərf edirlər.

Hazırda Azərbaycan iqtisadiyyatının müxtəlif sahələrində fəaliyyət göstərən xarici investisiyalı şirkətlərin sayı 7 mindən artıqdır. Təkcə 2017-ci ildə ölkədə qeydiyyat alınmış kommersiya hüquqi şəxslərinin təxminən 900-ü xarici investisiyalı şirkətlər olub. 2017-ci ildə ölkə iqtisadiyyatına yönəldilmiş 14,6 milyard dollar həcmində sərmayənin 55%-ni (8 milyard dollar) xarici investisiyalar təşkil edib. Xarici şirkətlərin 32,1%-i Türkiyəyə məxsusdur. Rusiya, Böyük Britaniya, ABŞ və Fransaya məxsus investisiyalı müəssisələrin sayı da az deyil. Koreya Respublikası, Yaponiya, İran, Belarus, Litva, Latviya, İtaliya və digər ölkələrin şirkətlərinin sayında da artım qeyd olub. Həmin şirkətlər Azərbaycanda dövlət əsaslı vəsait hesabına həyata keçirilən infrastruktur və digər layihələrdə, qeyri-neft sahələrində podratçı, subpodratçı qismində fəal iştirak edirlər.

Azərbaycanda xarici investisiyalı və birgə müəssisələrin ölkələr üzrə payı

2012-ci ildən etibarən hüquqi və fiziki şəxslərin dövlət qeydiyyatının elektron qaydada həyata keçirilməsi ölkənin biznes mühitində müsbət təsir göstərib. Əvvəllər qeydiyyat adı qaydada (kağız formasında) aparılırdı və bu, həm prosedür çətinliyi yaradırdı, həm də vaxt itkisi səbəb olurdu. E-qeydiyyat sistemi isə müəssisə yaratmaq istəyən sahibkarlar qeydiyyat pro-

qramı doldurularaq gücləndirilmiş elektron imza ilə təsdiq edilməsi kifayət edir. "Dövlət rüsumu haqqında" qanuna müvafiq olaraq Azərbaycan Respublikasında hüquqi şəxslərin elektron dövlət qeydiyyatı rüsumsuz aparılır, nişanmamə kapitalının əvvəlcədən ödənilməsi və e-qeydiyyat zamanı ərizənin notarial qaydada təsdiqlənməsi artıq tələb olunmur.

Stimullaşdırıcı tədbirlər

«Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi»nin Tədbirlər Planında Vergilər Nazirliyi üçün müəyyən edilmiş əsas istiqamətlərdən biri xarici investisiyalar üçün əlverişli vergi mühitinin təmin edilməsidir. Vergilər Nazirliyinin Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar departamentinin baş direktoru Samirə Musayeva bildirib ki, xarici investisiyaların ölkə iqtisadiyyatına cəlb edilməsi məqsədilə iş icazələrinin alınması və sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyatı, potensial biznes təşəvüratları ilə əlaqələrin qurulması, məqsədyönlü subsidiyalar yolu ilə layihələrin maliyyələşdirilməsi və digər tədbirlər prioritet hesab olunur. Azərbaycanda iqtisadi artım və inkişaf məqsədlərinə uyğun xarici investisiyaların cəlb edilməsi və həcmnin artırılması istiqamətində mühüm təşəbbüslərin gücləndirilməsi əsas hədəflərdəndir.

Strategiyaya əsasən, düzgün idarəetmə strukturunun yaradılması və stimulların (tənzimləmə, maliyyə və ya vergi sahəsində) müəyyənləşdirilməsi xarici investisiyanın həcmnin artırılmasına yardım göstərə bilər. Tənzimləyici, maliyyə və vergi stimulları ətrafında qurulmuş dövlət siyasətinin potensial təsirləri əlavə dəyər yaradılmasının asanlaşdırılması üçün qiymətləndirilə bilər.

Geniş diapazonu əhatə edən potensial stimulların formatı üç əsas sahə üzrə qruplaşdırılır:

- xarici investorlara da əmlak üzərində mülkiyyət hüququnun verilməsi;
- valyuta nəzarəti məhdudluğu və ya kapital tələblərinin azaldılması;
- əcnəbi işçilərin işə qəbulu.

Maliyyə stimulları yığım və vergidən azadolma üzrə xərcləri, elmi-tədqiqat kreditlərini, kapitala vergi güzəştlərini, rüsumlardan güzəştləri nəzərdə tutur. Vergi güzəştləri isə müəyyən müddətə və müəyyən şərtlər əsasında gəlirlərdən bütün tutulmaları, korporativ və yerli vergiləri əhatə edir. İqtisadi inkişafı təmin etmək üçün artıq Azərbaycanda bu alətlər tətbiq olunur. Gələcək illərdə stimullar davamlı olaraq nəzərdən keçiriləcək və yenilənəcəkdir.

Elbrus CƏFƏRLİ

Uçot dərəcələri aşağı salınıb

Növbə bankların: kredit faizlərinin endirilməsi üçün münbit şərait yarandı

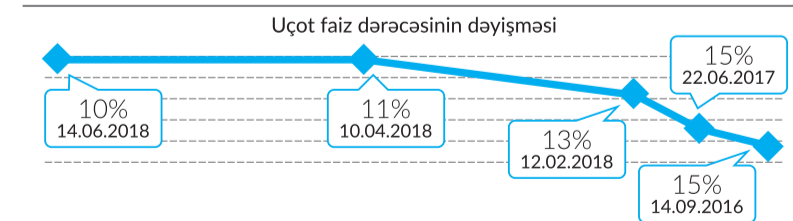
İyunun 14-də Azərbaycan Mərkəzi Bankı uçot dərəcəsinin 11%-dən 10%-ə endirilməsi barədə qərar qəbul edib. Qərarın qəbul olunmasında 2018-ci ilin ikinci rübündə ölkəmizdə baş verən makroiqtisadi proseslərin təhlili və yenilənmiş proqnozlar nəzərə alınıb. Bankın İdarə Heyətinin sədri Elman Rüstəmov mətbuata açıqlamasında bildirib ki, 2018-ci ilin ötən dövründə inflyasiya, xarici ticarət, iqtisadi aktivlik, tədiyyə balansının cari vəziyyəti, maliyyə sektorundakı son dərsələr və digər amillər uçot dərəcəsi ilə bağlı siyasətin yumşaldılmasına və faizlərin aşağı salınmasına imkan yaradıb.

İnflyasiya 2018-ci ilin 5 ayında 3,2% təşkil etməklə gözlənilən səviyyədən aşağı olub. Əhəlinin nominal gəlirlərinin artım tempi qiymətlərin ümumi səviyyəsinin artım tempini üstələyib. İnflyasiya mənatın nominal effektiv məzənnəsinin möhkəmlənməsi, pul təklifinin optimal səviyyədə idarə olunması və inflyasiya gözləntilərinin azalması kimi amillərin təsiri altında azalıb. Əlavə olaraq, may ayından başlayaraq mövsümi amillər də inflyasiyanın azalmasına dəstəkləyir. Ev təsərrüfatları və real sektor müəssisələrinin arasında aparılmış monitorinqlər göstərir ki, inflyasiya gözləntiləri son illərin minimumuna enib. Beləliklə, son proqnozlar 2018-ci ilin sonuna inflyasiyanın berrəqəmli səviyyədə və hədəf intervalında qalacağı

barədə nikbin düşünməyə ciddi əsas yaradır.

Uçot dərəcələrinin aşağı salınmasında mühüm faktorlardan biri olan xarici ticarət və tədiyyə balansını göstəriciləri də ötən 5 ayda yaxşılaşıb. Qeyri-neft iqtisadiyyatının ixrac potensialının yüksəlməsi və əlverişli neft qiymətləri xarici sektor göstəricilərinin yaxşılaşmasına müsbət təsir göstərib. Ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə ticarət balansının müsbət saldosu 2,1 dəfə, ixrac 65,8%, qeyri-neft ixracı 14,2% artıb. Tədiyyə balansında ÜDM-in 15,4%-i səviyyəsində profit formalaşmışdır. Qeyd olu-

ci ilin yanvar-may aylarında davam edib və iqtisadi artım 1,1% olub. Qeyri-neft sektorunda 1,9%-lik iqtisadi artım baş verib. İqtisadi artım qeyri-neft sektorunda 8,1%, kənd təsərrüfatında 8,6% təşkil edib. Xarici tələbin və dövlət investisiyalarının artması qeyri-neft sektorunda iqtisadi artımı dəstəkləyən başlıca amillərdir. İstehlakçı inamı göstəricilərinin yaxşılaşması, əhəli gəlirlərinin yüksəlməsi və pərakəndə kreditləşmənin tədricən bərpası da iqtisadi aktivliyi artırıcı təsir edir. Real sektorun monitorinqinin nəticələri də ötən illə müqayisədə iqtisadi aktivliyin artdığını

nan dövrdə monetar vəziyyət də neytrallığa yaxınlaşmaq istiqamətində dəyişib. Monetər şəraitin taraz şəkildə yumşaldılması tədbirləri qiymət sabitliyi ilə iqtisadi artıma dəstək arasında balans yaratmağa xidmət edib.

Xarici sektor göstəricilərinin yaxşılaşması ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarının artmasına da şərait yaradıb. Son proqnozlara görə, 2018-ci ilin sonuna tədiyyə balansını göstəricilərinin əlverişli qalacağı gözlənilir.

Maliyyə sabitliyinin əsas sütunlarından olan iqtisadi aktivlik 2018-

ci ilin sonuna iqtisadi artımın davam edəcəyini göstərir. Orta və uzunmüddətli perspektivdə ölkədə iqtisadi artımın yüksələrək global iqtisadi artım tempini üstələməsi makroiqtisadi sabitliyin qorunmasında və iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi istiqamətində həyata keçirilən islahatların sürətindən asılı olacaqdır.

Uçot dərəcələrinin aşağı salınması maliyyə-bank, kredit bazarında hansı dəyişikliklər vədir? İqtisadçı Oqtay Məmmədovun fikrincə, uçot dərəcəsi ölkədəki cari iqtisadi vəziyyətin müsbət olması

na dəlalət edir: «Bu siyasət həyata keçirilərkən ən mühüm məqamlardan biri kimi inflyasiya səviyyəsi nəzərə alınır. İnflyasiya səviyyəsi yüksəldikdə Mərkəzi Bank uçot dərəcəsinə artırır, inflyasiya səviyyəsi endikdə isə uçot dərəcəsi də endirilir. Mövcud vəziyyət göstərir ki, qiymət indeksinin maliyyə sektoruna ciddi təsirləri azalıb. Azərbaycanda son aylarda qiymət artımı əvvəlki dövrlərlə müqayisədə aşağı düşməkdə davam edir. Bu amil faiz dəhlizinin parametrlərinin aşağı salınması üçün fundamental əsaslardan biridir».

İqtisadçının sözlərinə görə, faiz dəhlizinin aşağı salınması ölkənin maliyyə-kredit sisteminə əlverişliliyi də artırır, xüsusilə kredit siyasətinin əhəmiyyətli dərəcədə yumşaldılmasına əsas yaradır. Milli valyutanın sabitliyi fonunda bankların manat kreditlərinin həcmi artırması, həmçinin faizləri aşağı salması üçün əlverişli şərait var, buna görə də banklar bundan sonra kreditlər üzrə dərəcələrin azalması yönündə təşviqətcilərinə və təsirlə addımlar atmağa çalışmalıdırlar».

Mərkəzi Bank 2018-ci ilin qalanda dövründə də inflyasiya dinamikasını, inflyasiya risklərini, iqtisadi artım perspektivlərini və monetar sektora gedən prosesləri nəzərə almaqla faiz dəhlizi parametrlərinə dair qərar verəcəyini bəyan edib. Növbəti dəfə avqust ayında faiz siyasəti ilə bağlı məsələ müzakirə olunacaq.

ELBRUS

Foto müsabiqəsinin qalibləri mükafatlandırıldılar

Vergilər Nazirliyinin təşkil etdiyi fotomüsabiqə bu il Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyinə həsr olunmuşdu.

Müsabiqənin şərtlərinə görə, «Instagram» sosial şəbəkəsində Vergilər Nazirliyinin rəsmi sahifəsini (instagram.com/vergi.gov.az) bəyənən, «Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti» mövzusunda kreativ foto çəkərək info@taxes.gov.az email ünvanına göndərərək tələb olunurdu. Müsabiqəyə bir nəfər yalnız bir foto təqdim edə bilərdi.

Göndərilən fotolar təşkilatçılar tərəfindən seçildikdən sonra Vergilər Nazirliyinin «Instagram» sahifəsində yerləşdi və qaliblər səsvermə üsulu ilə müəyyənləşdirildi.

Mayın 11-də başlanmış müsabiqə mayın son günü başa

catdı. Səhifə istifadəçiləri tərəfindən ən çox bəyənən 5 foto seçildikdən sonra, münəfiq heyət tərəfindən ilk beş yer

tutan müsabiqə iştirakçıları elan edilib. Beş nəfər əsas, iki nəfər isə həvəsləndirici mükafata layiq görülüb. Qeyd edək ki, münəfiq heyətinə Azərbay-

can Fotoqraflar Birliyinin üzvləri, həmçinin Vergilər Nazirliyinin nümayəndələri daxil edilmişdir.

Şahin Sərdarov, 1-ci yer:

Mən həvəskar deyiləm. APA İnformasiya Agentliyində fotoqraf kimi çalışıram. Təbiətdə olmağı, gördüyüm gözəllikləri fotoaparatomun yaddaşına köçürməyi çox xoşlayıram. Fotomüsabiqələrdə çox olmuşam. Mənə birinci yerin mükafatını qazandıran şəkil İslam Oyunlarının açılış zamanı çəkilib. Açılış mərasimində hərbiçilərimiz bayrağı səhnəyə qaldırarkən müxtəlif raketlardan şəkəllər çəkmişdim. Onların içərisində ən sevilən, bəyənən və çoxsaylı izləyici toplayan bu foto oldu...

Səidə Həsənova, 2-ci yer:

“Formula-1” yarışlarında, İslam Oyunlarında könüllü kimi fəaliyyət göstərmişəm. Bu foto Cümhuriyyətimizin 100 illiyi ilə əlaqədar Şahdağda keçirilən tədbirdə çəkilib. Dağın yüksəkliyində adamlar vasitəsilə yazılmış 100 rəqəmi ilə bayrağı bir arada çəkə bildim. Müsabiqəyə göndərdiyim şəkil bəyənildi və 2-ci yeri tutdu.

Gülçin Aslanova, 3-cü yer:

25 yaşım var. Saray qəsəbəsindəki 2 nömrəli məktəbdə ingilis dili müəllimi işləyirəm. Fotoqrafiyaya meylim universitet illərindən yaranıb. Bu müsabiqəyə Dostların məsləhəti ilə qatılmışam: arzum fəaliyyət göstərdiyim məktəbin adını ucaltmaq idi. Sevinirəm ki, respublikamızın qurulmasının 100 illik bayramında mən müsabiqə qalibi kimi iştirak etdim.

Turizm sektorunun gəlirləri artır: bəs vergi və ödənişlər?

Azərbaycanda turizm sahəsinə yerli və xarici investisiyaların cəlb edilməsi, xidmətlərin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması və müasir standartlara cavab verən infrastrukturun yaradılması üçün müxtəlif addımlar atılır. Biznes mühitinin sağlamlaşdırılması məqsədilə həm qanunvericilik səviyyəsində, həm də vergi inzibatchılığında geniş islahatlar həyata keçirilir. Bunun nəticəsidir ki, son illər turizm sektoruna yönəldilən investisiyalar artıq gəlir gətirməyə başlayıb. Turizmin inkişafı isə öz növbəsində kənd təsərrüfatı, neqliyyat, rabitə, ticarət və digər xidmət sahələrinə də stimullaşdırıcı təsir göstərir.

Dövlət Statistika Komitəsinin hesablamlarına görə, bu ilin birinci rübündə ölkə üzrə mehmanxanaların gəlirləri 73,1 milyon manat olub. Həmin vəsaitin 64,5 faizi nömrələrin (otaqların) təqdim olunması üzrə xidmətlərdən, 23,5 faizi qida məhsullarının satışından, 4,9 faizi müalicə və sağlamlıq xidmətlərindən, 7,1 faizi isə digər xidmətlərin göstərilməsindən əldə edilib. Bu dövrdə mehmanxanalarda gecələyənlərin 439,8 min nəfəri xarici ölkə vətəndaşları olub (ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 24 faiz artım), hər gecələyənin orta qiyməti isə 124,7 manat təşkil edib. Bütün bunlar da turizm sekto-

rundan əldə edilən gəlirlərin çoxalmasını şərtləndirən əsas amillərdəndir. Turizm sektorunun gəlirli biznes sahəsi kimi inkişafı turizm potensialı olan regionlar üzrə statistik rəqəmlərdə daha aydın görünür. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, bu ilin birinci rübündə ölkə üzrə mehmanxanalarda gecələyənlərin ümumi sayı 586 min olub. Bunun 58 faizi Bakı, 9,7 faizi Qəbələ, 8,6 faizi Qusar, 4,8 faizi Naftalan, 3,8 faizi Naxçıvan Muxtar Respublikası, 3,7 faizi Quba, 1 faizi Gəncədəki otel və mehmanxanaların payına düşür. Lənkəran, Masallı, Tovuzda və Qazaxdakı mehmanxanalarda da gecələyənlərin sayında artım olub.

Yeri gəlmişkən, mehmanxana, sanatoriya-kurort və turizm xidmətləri göstərilən şəxslərdən tutulan ödənişlərin toplanması yerli özünüidarə qurumlarının səlahiyyətinə aiddir. Bu isə o deməkdir ki, turizm sektorunun inkişafı və bu sahədən əldə olunan gəlirlərin artması bələdiyyə büdcəsinə ödəmələrin çoxalmasına da özünü büruz verməlidir. Çünki mövcud qanunvericiliyə görə, mehmanxana, sanatoriya-kurort və turizm xidmətlərindən toplanan ödənişlərdən bələdiyyə büdcəsinə də pay çatır. Ödəniş məbləği isə turizm xidmətlərindən istifadə edən hər bir şəxs üçün sutkada 1,1 manatdan çox olmamalıdır.

Həmin vəsait mehmanxana, sanatoriya-kurort və turizm xidmətləri göstərən şəxslər tərəfindən hesablanaraq bələdiyyələrin hesabına köçürülməlidir. Bu ilin birinci rübündə mehmanxanalarda 586 min gecələmə olduğunu nəzərə alsaq, həmin xidmətlərdən bələdiyyə büdcəsinə 600 min manata qədər vəsait daxil olmalıdır. Amma bələdiyyələrin səlahiyyətinə daxil olan vergi və ödənişlərin toplanması vergi yığımında ciddi irəliləyiş qeydə alınmayıb. Onun sözlərinə görə, xüsusilə kənd rayonlarında fəaliyyət göstərən mehmanxana və turizm obyektləri qanunda nəzərdə tutulan vergi öhdəliklərinə düzgün əməl etmirlər. Buna görə də mehmanxana, sanatoriya-kurort və turizm xidmətlərindən bələdiyyə büdcəsində daxilolmalarda artım müşahidə olunmur: «Mövcud qanunvericiliyə əsasən, 4 mənəbdən vergi yığımları bələdiyyələrin səlahiyyətinə verilib. Amma

bu vergiləri yığmaq praktiki cəhətdən mümkün deyil. Çünki əksər turizm obyektləri göstərdikləri xidmətlərə dair hesabları rəsmiləşdirmir və beləliklə, vergi öhdəliklərindən yayınırlar. Bələdiyyələr isə işlək mexanizmlər olmadığından öz səlahiyyətinə olan vergi və ödənişləri toplamaq imkanından, demək olar ki, məhrumdur».

İqtisadçı Vüqar Bayramov hesab edir ki, bu problemin köklü həlli üçün dövlət turizm sektoru üçün daha ciddi stimullaşdırıcı addımlar atmalıdır. Onun sözlərinə görə, turizm sektoruna diferensial və azalan ƏDV tətbiq edilməli, sadələşdirilmiş verginin dövrüvvəsi isə artırılmalıdır. Turizm sektoru prioritet sahələrdən hesab olunduğu üçün davamlı və təsirli dövlət dəstəyinə ehtiyac var.

Xatırladaq ki, Vergilər Nazirliyi qeyri-neft sektorunda ümumi vergi yükünün azaldılması üçün müəyyən addımlar atmağı planlaşdırır. Məqsəd bu sahəyə yerli və xarici investisiyaların cəlb edilməsi, xidmətlərin keyfiyyətinin daha da yaxşılaşdırılması və müasir standartlara cavab verən infrastrukturun yaradılmasını stimullaşdırmaqdır. Vergi inzibatchılığı və qanunvericilik sahəsində nəzərdə tutulan islahatların turizmin inkişafı üçün də faydalı olacağı gözlənilir.

Elxan SALAHOV

BİR CÜMLƏ - BİR XƏBƏR

Azərbaycan Respublikasının Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi iyulun 1-dən qida zəncirinin bütün mərhələlərində iştirak edən sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyatının və dövlət reyestrinin aparılmasına başlayacaq.

Dünya Bankı kənd təsərrüfatında rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi ilə bağlı Azərbaycana kömək etmək niyyətində olduğunu açıqlayıb.

Qazaxıstanın «Astana» xüsusi iqtisadi zonasının ərazisində yerləşən EKZ zavodunda «Alstom Transportation S.A.» şirkətinin Azərbaycan Respublikası üçün istehsal etdiyi ilk yük lokomotivinin - Prima T8-in (AZ8A) təqdimat mərasimi keçirilib.

Azərbaycan Neft İxrac Edən Ölkələr Təşkilatını OPEC və OPEC+ Nazirlərinin Birgə Monitorinq Komitəsinin yanvardakı iclasını Bakıda keçirməyə dəvət edib.

İŞƏGÖTÜRƏNLƏRİN NƏZƏRİNƏ!

Əmək müqaviləsinin rəsmiləşdirilməsi

İşəgötürən ona məxsus iş yerində haqqı ödənilməklə çalışan fiziki şəxslə ilkin olaraq fərdi qaydada yazılı əmək müqaviləsi (kontrakt) bağlamalı, bundan sonra əmək müqaviləsinin məlumatlarını Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin elektron informasiya sistemində daxil edərək onun hüquqi qüvvəyə minməsi üçün müvafiq bildiriş əldə etməlidir. Əmək müqaviləsi bildirişinin elektron

informasiya sistemində daxil edilməsi üçün işəgötürənin və ya onun səlahiyyət verdiyi şəxsin gücləndirilmiş elektron imzası, o cümlədən «ASAN imza»-sı olmalıdır. «ASAN imza» SIM kartını mobil operatorların («Azercell», «Bakcell», «Nar Mobile») nümayəndəliklərindən əldə edib, vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə müraciət etməklə «ASAN imza» sertifikatı ala bilərsiniz.

İşəgötürən tərəfindən əmək müqaviləsi hüquqi qüvvəyə minmədən fiziki şəxslərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb olunması qanunvericiliklə müəyyən edilmiş məsuliyyətə səbəb olur:

Qanun pozuntuları	Məsuliyyət tədbirləri
Əmək müqaviləsi (kontrakt) hüquqi qüvvəyə minmədən işəgötürən tərəfindən fiziki şəxslərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi (azaldılmasına) şərait yaradıldığına görə (Vergi Məcəlləsi, maddə 58.10)	hər bir belə işi üzrə 1.000 manat məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq edilir.
Əmək müqaviləsi (kontrakt) hüquqi qüvvəyə minmədən işəgötürən tərəfindən fiziki şəxsləri hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi (inzibati Xətalər Məcəlləsi, maddə 192.1)	fiziki şəxslər 1.000 manatdan 2.000 manatadək miqdarda, vəzifəli şəxslər 3.000 manatdan 5.000 manatadək miqdarda, hüquqi şəxslər 20.000 manatdan 25.000 manatadək miqdarda inzibati cərimə edilir.
Əmək müqaviləsi (kontrakt) hüquqi qüvvəyə minmədən xeyli sayda (yəni 10 nəfər və ondan çox olan) işçilərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsinə görə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 162-1.1)	7.000 manatdan 10.000 manatadək miqdarda cərimə və ya 2 ilədək müddətə islah işləri və ya 2 ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırılır.
Eyni əməllər təkrar törədildikdə (Cinayət Məcəlləsi, maddə 162-1.2)	3 ilədək müddətə azadlıqdan məhrumlaşdırılması və ya 3 ildən 7 ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırılır.

Fəaliyyətinizlə bağlı risklərin yaranmaması, hər hansı maliyyə itkilərinə məruz qalmamağınız üçün mövcud qanunvericiliyin tələblərinə əməl etməyiniz tövsiyə olunur.

Əlavə məlumatı www.taxes.gov.az və www.e-gov.az saytlarından, vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərindən və «195-1» Çağrı Mərkəzindən əldə edə bilərsiniz.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ

E-məlumat mübadiləsinə dair sənəd müzakirə edilib

27-31 may tarixlərində Rusiyanın paytaxtı Moskva şəhərində «MDB iştirakçısı olan dövlətlərin vergi orqanları arasında vergi inzibatchılığının həyata keçirilməsi məqsədilə elektron məlumat mübadiləsinə dair Protokol» layihəsinin müzakirə edilməsinə dair ekspert qrupunun növbəti iclası keçirilmişdir. 7 ölkədən 16 nümayəndə, həmçinin Avrasiya İqtisadi Komissiyasının, MDB-nin İcraiyyə Komitəsinin və MDB-nin İqtisadi Şurasının nümayəndələrinin iştirak etdiyi tədbirdə Azərbaycanı Vergilər Nazirliyinin Beynəlxalq Vergitutma və maliyyə institutlarında vergi monitorinq departamentinin Beynəlxalq təcrübələr və vergitutma idarəsinin direktorunun müavini İlqar Əkbərlı və həmin departamentin Maliyyə institutlarında vergi monitorinq idarəsinin Məlumat mübadiləsi və inzibati yardım şöbəsinin əməkdaşı Fikrət Abdullayev təmsil etmişlər.

Rəqəmsal texnologiyalar ilə bağlı çağırışlar aktuallaşıb

İyunun 5-dən 7-dək Böyük Britaniyaya məxsus Cəbəllütarıq dövlətində «Rəqəmsal Texnologiyalar ilə bağlı çağırışlar» mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirilib. 42 ölkənin nümayəndəsinin iştirak etdiyi konfransda ölkəmizi Vergilər Nazirliyi yanında Milli Gəlirlər Departamentinin Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı idarəsinin direktoru Samir Seyidəhmədli təmsil edib. Konfransda bir sıra təşkilati məsələlərlə yanaşı, ticarət reyestrinin bu günkü və gələcəyi, ticarət reyestri ilə bağlı beynəlxalq sorğunun nəticələri, rəqəmsal hüquqi şəxslər haqqında qanunvericilik, çirkül pulların yuyulması, beqfisiar sahibliyin qeydiyyatının önəmi və digər məsələlərin müzakirəsi aparılıb.

Vergi bəyannamələrinin vaxtıdır

2018-ci ilin iyul ayı ərzində vergi orqanına təqdim edilməli olan bəyannamələrin vaxtına az qalıb: vergi ödəyiciləri iyulun 20-dək iyun ayına aid 6 növ üzrə vergi bəyannaməsini təqdim etməlidirlər. Buraya daxildir:

- əlavə dəyər vergisi (ƏDV)
- aksiz vergisi
- yol vergisi
- mədən vergisi
- pul vəsaitlərinin nağd çıxarılmasına görə sadələşdirilmiş vergi
- uduşlardan (mükafatlardan) əldə edilən gəlirdən ödəmə mənbəyində tutulan vergi

Vergi ödəyiciləri iyulun 20-dən gec olma-yaq bu bəyannamələri vergi orqanına təqdim etməli və hesablanmış vergiləri həmin müddətədək tam həcmdə dövlət büdcəsinə

ödəməlidirlər. Daşınmaz əmlak təqdim edən şəxslərdən ödəmə mənbəyində tutulan sadələşdirilmiş vergi əməliyyat aparıldığı gün - 1 bank günü ərzində ödənilməlidir.

Iyulun 20-si həm də 2018-ci ilin ikinci rübü üzrə vergi hesabatlarının təqdim edilməsi üçün verilən son möhlətdir. Vergi ödəyiciləri bu ilin ikinci rübünə görə sadələşdirilmiş vergi, habelə ödəmə mənbəyində tutulan vergi bəyannaməsini iyulun 20-dək vergi orqanına təqdim etməli və rüb üzrə hesablanmış vergiləri həmin müddətədək tam həcmdə dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər. Bundan başqa, muzzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi bəyannaməsi də iyulun 20-dən gec olma-yaq vergi orqanına təqdim edilməlidir.

Xüsusi notariusların gəlir vergisi bəyannaməsi, dövlət rüsumu haqqında hesabat da

iyulun 20-dək vergi orqanına təqdim edilməlidir. Notariat hərəkətlərinə görə dövlət rüsumu notarius tərəfindən qəbul edilərək 2 bank günü, xarici ölkələrdəki diplomatik nümayəndəliklərdə aparılan konsulluq əməliyyatları üçün alınan dövlət rüsumu 1 ay, digər dövlət rüsumları isə tutulduqdan sonra 1 bank günü ərzində dövlət büdcəsinə köçürülməlidir.

2018-ci ilin ikinci rübü üzrə hesablanmış cari ödəmələr iyulun 16-dək ödənilməlidir.

Xatırladaq ki, gəlir və mənfəət vergisi üzrə cari vergi ödəmələrinin son müddəti 15 iyul tarixidir. Lakin bu il iyul ayının 15-i qeyr-iş günü olduğundan ödəmələrin son müddət iyulun 16-na keçirilib.

Hazırladı:
E. SALAHOV

Mədən vergisi

Azərbaycan Respublikasının ərazisində, o cümlədən Xəzər dənizinin (gölünün) Azərbaycan Respublikasına mənsub olan sektorunda faydalı qazıntıların çıxarılmasına görə mədən vergisi tutulur. Azərbaycan Respublikasının ərazisində (Xəzər dənizinin (gölünün) Azərbaycan Respublikasına mənsub olan bölməsi də daxil olmaqla) yerin təkindən faydalı qazıntıları çıxaran fiziki şəxslər və müəssisələr mədən vergisinin ödəyiciləridir. Mədən vergisi üzrə hesa-

bat dövrü təqvim ayıdır. Hesabat ayı üçün mədən vergisinin məbləği faydalı qazıntıların çıxarıldığı aydan sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq vergini ödəməlidirlər.

Mədən vergisinin ödəyiciləri hər ay, hesabat ayından sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq vergini ödəyir və bəyannamə verirlər.

Yerin təkindən çıxarılan faydalı qazıntıların növbündən asılı olaraq, mədən vergisi onların topdantsatış qiymətinə təbiiq edilməklə aşağıdakı kiçik miqyaslı müəyyən edilir:

Mədən vergisinə cəlb olunan faydalı qazıntıların adı	Mədən vergisinin dərəcələri (faizlə)
Xam neft	26
Təbii qaz	20
Filiz faydalı qazıntıları:	
bütün növ metallar	3

Həminin, yerin təkindən çıxarılan aşağıdakı faydalı qazıntıların növbündən asılı olaraq, mədən vergisi hər kubmetr üçün müvafiq dərəcələrlə hesablanır.

Mədən vergisinə cəlb olunan faydalı qazıntıların adı	Mədən vergisinin dərəcələri (manatla)
Qeyri-filiz faydalı qazıntıları:	
- seolit	1,0
- barit	1,0
- mişar daşları	2,0
- çinçil xammalı	1,0
- yüngül doldurucular (keramzit, aqloporit) istehsalı üçün gillər	1,0
- bentonit gilləri	1,0
- kərpic-kirəmit gilləri	1,0
- vulkan külü və pemza	1,0
- kvarts qumları	1,0
- tikinti qumları	1,0
- sement xammalı (əhəng daşı, mergel, gil, vulkan külü)	1,0
- üzük daşları (mərmer, qabbro, tuf, travertin, mərmerləşmiş əhəng daşı)	1,0
- qiymətli və yarımqiymətli bəzək daşları	6,0
- duz	6,0
- yodlu-bromlu sular	0,04
- mineral sular	10,0

Onu da qeyd edək ki, Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş 4 bələdiyyə vergisinin biri də yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisidir. Aşağıdakı yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisi bələdiyyə büdcəsinə ödənilir:

- kərpic-kirəmit gilləri;
- tikinti qumları;
- çinçil xammalı.

Fiziki şəxslər və müəssisələr bu tikinti materiallarına görə yerin təkindən çıxarılan hər 1 kubmetr material üçün 1 manat məbləğində vergi ödəyirlər.

Bələdiyyə vergilərinin dərəcələri

Rəşad SADIQOV

RƏQƏMLƏRİN DİLİ İLƏ

❖ İyunun 1-i vəziyyətinə Azərbaycanda iqtisadi fəal əhalinin sayı **5 milyon 103,5 min** nəfər olub, onlardan 4 milyon 850,1 min nəfərini məşğul əhali təşkil edib.

❖ Yanvar-aprel aylarında iqtisadiyyatda muzzdlu çalışan işçilərin orta aylıq nominal əməkhaqqı 2017-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 3,5 faiz artaraq **538,8** manata çatıb.

❖ Bu ilin yanvar-may aylarında əhaliyə göstərilən ödənişli xidmətlərin dəyəri 2017-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə real ifadədə 2,4 faiz artaraq **3 milyard 175,5 milyon** manata çatıb.

❖ 2018-ci ilin yanvar-may ayları ərzində dövlət və özəlləşdirilən müəssisə və obyektlərin, habelə qeyri-dövlət vəsaiti hesabına inşa edilmiş obyektlərin yerləşdiyi torpaq sahələrinin icarəyə verilməsindən dövlət büdcəsinə **3,76 milyon** manat vəsait ödənilib, proqnoz tapşırıq 151,6 faiz yerinə yetirilib.

❖ Bu ilin beş ayında tikinti müəssisələri tərəfindən yerinə yetirilmiş inşaat işlərinin **62,2** faizini tikinti, yenidənqurma və genişləndirmə, **9,8** faizini əsaslı təmir, **8,7** faizini cari təmir, **19,3** faizini isə digər tikinti işləri təşkil edib.

❖ Yanvar-may aylarında ölkəmizdə **342 milyon** manatlıq hazır metal məmulatı istehsal olunub

❖ Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi qarşısındakı **10** il ərzində **72** gəmi almağı planlaşdırır.

Əməkhaqqından gəlir vergisinin və sosial ayırmaların hesablanması

İşgötürən tərəfindən işçilərin əməkhaqqından bir neçə icra sənədinə əsasən məbləğlər tutularkən, bütün hallarda işçinin əməkhaqqının əlli faizi saxlanmalıdır.

Gəlir vergisinin hesablanması, tutulması, ödənilməsi və bəyan edilməsi

İşgötürən tərəfindən Əmək Məcəlləsinin müddəalarına uyğun olaraq muzzdlu işləyən fiziki şəxslə əmək müqaviləsi (kontrakt) bağlayaraq onun əmək kitabçasının olduğu əsas iş yerində muzzdlu işlə əlaqədar əldə edilən aylıq gəlirləri 2500 manatədək olduqda Vergi Məcəlləsinin 102.1.6-cı maddəsində qeyd olunan və ölkə üzrə yaşayış minimumunun 1 misli məbləğində olan hissəsi (2018-ci il üzrə 173 manat) azaldılır və qalan hissədən Vergi Məcəlləsinin 101.1-ci maddəsinə uyğun olaraq 14 faiz, 2500 manatdan çox olduqda isə 2500 manata qədər olan hissədən 14 faiz, yəni 350 manat və 2500 manatdan çox olan hissədən 25 faiz dərəcə ilə ödəmə mənbəyində gəlir vergisi hesablanaraq tutulur və növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilir. Ödənilmiş vergilər «Muzzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi bəyannaməsi» ilə ƏDV və sadələşdirilmiş vergi ödəyiciləri tərəfindən illik - növbəti ilin yanvar ayının 31-dən gec olmayaraq, digər vergi ödəyiciləri tərəfindən isə rüb başa çatdıqdan sonra növbəti ayın 20-dən gec olma-yaq vergi orqanına bəyan edilməlidir.

Xidməti müqavilə ilə işləyənlərdən vergilərin hesablanması

Vergi ödəyicisi tərəfindən vergi orqanlarında uçotda olan fiziki şəxslə Mülki Məcəllənin müddəalarına uyğun olaraq mülki-hüquqi müqavilə bağlanarkən həmin xidmətlərə görə ona edilən ödənişlər ödəmə mənbəyində vergiyə cəlb olunmur. Bu zaman gəliri əldə edən fiziki şəxs təbiiq etdikləri vergitutma sistemindən (sadələşdirilmiş vergi və ya gəlir vergisi) asılı olaraq müvafiq vergiləri özü müstəqil hesablayıb bəyan etməklə dövlət büdcəsinə ödəyir.

Vergi ödəyicisi olan işgötürən tərəfindən vergi orqanlarında uçotda olmayan fiziki şəxslə Mülki Məcəllənin müddəalarına uyğun olaraq mülki-hüquqi müqavilə bağlanarkən həmin xidmətlərə görə edilən ödənişlərdən Vergi Məcəlləsinin 102.1.6-cı maddəsində qeyd olunan güzəşt (2018-ci il üzrə 173 manat) nəzərə alınmadan ödəmə mənbəyində Vergi Məcəlləsinin 101.1-ci maddəsində qeyd edilən vergi dərəcələrinə uyğun gəlir vergisi hesablanıb, «Ödəmə mənbəyində tutulan vergi bəyannaməsi» ilə hesabat rübündən sonrakı ayın 20-dən gec olma-yaq vergi orqanına bəyan edilməli və həmin müddətədək büdcəyə ödəməlidir.

Mövzunu sərhəd edən hüquqşünas Rövşən Rəhimovun sözlərinə görə, Azərbaycan Res-

publikasının Vergi Məcəlləsinin fiziki şəxslərdən tutulan gəlir vergisi üzrə azadolmalar üzrə maddələri sosial siyasətin əsas istiqamətlərinin göstəricisidir. Məcəllənin 102-ci maddəsində xeyli sayda güzəşt və azadolmalar nəzərə alınmışdır ki, onlardan da bir hissəsi fiziki qüsurlu ölkə vətəndaşlarının sosial müdafiəsinin təşkilində mühüm çəkiyə malikdir: Fiziki şəxslərin bir sıra gəlirləri gəlir vergisindən azaddır. Bu siyahıya rotasiya qaydasında xaricə ezamiyyətə göndərilən diplomatik xidmət əməkdaşlarının və diplomatik xidmət orqanlarının inzibati-texniki xidmətini həyata keçirən şəxslərin xarici ölkədə aldığı əməkhaqqı, Azərbaycan vətəndaşı olmayan diplomatik və ya konsulluq əməkdaşının rəsmi məşğulluğundan gələn gəliri, Azərbaycan Respublikasının rezidenti olmayan şəxsin iş yerindən gəliri, əgər bu gəlir Azərbaycan Respublikasının rezidenti olmayan işgötürən tərəfindən, yaxud onun adından ödənilirsə və qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyi tərəfindən və ya onun adından, yaxud daimi nümayəndəlikdə fəaliyyəti ilə əlaqədar ödənilirsə, təqvim ili ərzində alınan hədiyyə, maddi yardım, birdəfəlik müavinət və mirasları, hədiyyələrin, təhsil və ya müalicə haqlarını ödəmək üçün maddi yardımın, birdəfəlik müavinətin dəyərinin 1000 manatədək olan hissəsi, xaricə müalicə haqlarını ödəmək üçün maddi yardımın, birdəfəlik müavinətin 2000 manatədək olan hissəsi, mirasların dəyərinin 20000 manatədək olan hissəsini əlavə etmək olar. Təhsil və ya müalicə haqları almış şəxslərə bu güzəşt o halda verilir ki, həmin məbləğlərin təyinatı üzrə ödənilməsi təsdiq edən müvafiq sənədlər təqdim edilmiş olsun.

Əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsinə görə ödənilən müavinətlər istisna olmaqla, dövlət müavinətləri, əvəzsiz dövlət köçürmələri, dövlət pensiyaları, dövlət təqaüdləri, işçilərin sayının və ştatların ixtisar edilməsi ilə əlaqədar olaraq əmək müqaviləsinə xitam verildikdə, işçilərə Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinə müvafiq ödənilən təminatlar, habelə Azərbaycan Respublikasının qanunları və müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının qərarları əsasında dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına fərdi birdəfəlik ödəmələr və ya maddi yardımlar, alimentlər, fiziki şəxsin əsas iş yerində (əmək kitabçasının olduğu yerdə) hər hansı muzzdlu işlə əlaqədar əldə edilən aylıq gəliri 2500 manatədək olduqda, ölkə üzrə yaşayış minimumunun 1 misli, illik gəliri 30.000 manatədək olduqda, ölkə üzrə yaşayış minimumunun 12 misli məbləğində olan hissəsi, eləcə də qiymətli daşlardan və metallardan, qiymətli daşlar və metalların məmulatlarından, incəsənət əsərlərindən, əntiq əşyalardan və vergi ödəyicisinin sahibkarlıq fəaliyyətində istifadə edilən və ya istifadə edilmiş əmlakdan başqa, daşınmaz maddi əmlakın təqdim edilməsindən gəlir vergidən azaddır.

Sığorta hadisəsi baş verdikdə sığorta olunanın və faydalanan şəxsin həyatına, habelə onun əmlakına və ya əmlak mənfəələrinə dəymiş zərərini əvəzini ödəmək üçün pul və ya natura şəklində ödənilmiş vəsait, dəymiş zərərlərin ödənilməsi ilə bağlı alınan kompensasiya ödənişləri, bilavasitə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalından alınan gəlirlər, sənətkarlığın misgərlik, qalaylılıq və saxsı məmulatlarının, təsərrüfat müəlləfatının, bağçılıq-bostanlıq alətlərinin, xalq musiqi alətlərinin, oyuncaqların, suvenirlərin, qamışdan və qarğıdan məişət əşyalarının düzəldilməsi, keramika məmulatlarının bəddii işlənməsi, bədii tikmə, ağac materiallardan məişət alətlərinin hazırlanması sahəsində fəaliyyət göstərən fiziki şəxslərin gəliri, fiziki şəxslərə kompensasiya xarakterli ödəmələr də bu qəbildəndir.

Bu güzəştlər həminin fiziki cəhətdən qüsurlu, gəlir əldə edən fiziki şəxslərə də təbiiq edilir. Məcəllənin müvafiq maddələri ilə bu cür şəxslər-əllillər iki kateqoriyaya bölünməklə ayrı-ayrılıqda güzəştlərə qorunurlar. Bunlara müharibə zamanı əlliliyə məruz qalmış şəxslər və bütün digər səbəblərdən əlil olmuş şəxslər aiddir. Ölkəmizin azadlığı uğrunda döyüşlərdə əlil olmuş şəxslərin əldə etdiyi ümumi gəlirlərinin (dərəcə-sindən asılı olmayaraq) hər ay 400 manat məbləğində hissəsi gəlir vergisindən azad edilir. Əvvəllər bu güzəşt yalnız I və II qrup müharibə əlillərinə nəzərdə tutulsa da, sonradan sosial siyasətin dağda dərinləşməsi, dövlət büdcəsinin sosial yönümlü inkişafı istiqamətində görülən işlər çərçivəsində bu güzəşt bütün dərəcəli müharibə əlillərinə təbiiq olunmağa başladı. Digər qrup əlillər üçün müvafiq qaydada - Məcəllənin 102.3 maddəsinə əsasən, I və II qrup əlillərin (müharibə əlillərindən başqa), sağlamlıq imkanları məhdud 18 yaşınadək şəxslərin hər hansı muzzdlu işdən vergi tutulmalı olan aylıq gəliri 200 manat azaldılmaqla güzəşt təbiiq edilir. Bu şəxslərin qeyd olunan güzəşt hüquqlarının və Azərbaycan Respublikasının milli qəhrəman adının alınması üçün təbiiq olunan güzəştin hər eyni anda hər üçü olduqda o halda güzəştlərin məbləğə ən böyüyü təbiiq olunur.

Vergi Məcəlləsinin 102.7. maddəsinə uyğun olaraq, fiziki şəxsin bu Məcəllənin 102.2-ci, 102.3-cü və 102.4-cü maddələri üzrə güzəşt hüququ olduqda, ona bu güzəştlərdən biri, məbləğə ən böyük olanı verilir. 102.8.-ci maddəyə əsasən isə əmək haqqından tutulan vergi hesablanarkən fiziki şəxslərin bu maddədə sadalanan vergi güzəştləri hüququ müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş sənədlərin təqdim edildiyi andan yaranır və yalnız fiziki şəxsin əsas iş yerində (əmək kitabçasının olduğu yerdə) həyata keçirilir.

Hazırladı:
F. İKRAMQIZI

ELAN

ASAN imza sertifikatının qüvvədə olma müddəti 3 il olduğundan və 2015-ci ilin iyun və növbəti aylarında alınmış sertifikatların etibarlılıq müddəti 2018-ci ilin iyun və növbəti aylarında bitəcəyindən, ASAN imza sertifikatının yenisini almaq üçün qüvvədə olan ASAN imzanın vəsaiti ilə www.asxm.gov.az/portal/login portalına daxil olub müvafiq ərizəni, müqaviləni və etibarnamələri imzaladıqdan sonra ASAN imza sim kartını dəyşərək vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə və ya ASAN xidmət mərkəzlərinə yaxınlaşa bilərsiniz.

ASAN imza ilə əlaqədar əlavə sualınız yaranarsa, Vergilər Nazirliyinin 195-1 Çağrı Mərkəzinə, rəsmi internet saytının «Sual-cavab» bölməsinə www.taxes.gov.az/www.taxes/faq/sual.html və www.asxm.gov.az internet ünvanına müraciət edə bilərsiniz.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ

ELAN

Ötən ilin sentyabr ayından dövlət qulluqçuları və yerli özünüidarəetmə orqanlarının nümayəndələri üçün «Asan İmza» elektron rəqəmsal imzanın yeni tarixinin təbiiqinə başlanılmışdır.

Dövlət müəssisələrinin büdcədən maliyyələşdirilməsi proseduru və alışların əvvəlcədən planlaşdırılması nəzərə alınaraq, dövlət qulluqçuları və yerli özünüidarəetmə orqanlarının nümayəndələri üçün «Asan İmza» elektron rəqəmsal imzanın əldə edilməsi və istismarı prosesini asanlaşdırmaq məqsədilə yeni tarif müəyyən olunmuşdur. Tarif «Asan İmza» dövlət və ya bələdiyyə sertifikatının istifadəsi müddətində (3 il ərzində) başqa əlavə xərclər olmadan 58 manat həcmində birdəfəlik ödənişi nəzərdə tutur.

«Asan İmza» ilə əlaqədar əlavə sualınız yaranarsa, **Vergilər Nazirliyinin «195-1» Çağrı Mərkəzinə, www.taxes.gov.az və www.asxm.gov.az** internet ünvanına müraciət edə bilərsiniz.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ

beynəlxalq panoram

Norveç rəqəmsal biznesə vergi tətbiqi barədə təklifə baxılmasını təxirə salıb

Norveç parlamentində «Gogle tax» tipində rəqəmsal biznes modeli üçün qanunvericilik təklifinə baxılması təxirə salınmışdır, bunun əvəzində rəqəmsal vergitutmaya İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (OECD) tərəfdaşlığı çərçivəsində baxmaq tövsiyə edilmişdir.

Parlament bu təklifə baxılmasını təxirə salarkən hökuməti fiziki mövcudluğa az olan transmilli şirkətlər üzrə işi OECD-də fəal iş aparmaq və

G20-nin fəaliyyətinə dəstək göstərmək yolu ilə əhəmiyyətli dərəcədə gücləndirməyə çağırılmışdır: «Təklif hökuməti Norveçdə vergiyə cəlb olunan qeyri-fiziki onlayn platformalardan vergi tutulması variantlarını nəzərdən keçirməyə dəvət edirdi».

Parlament Norveç hökumətini 2019-cu ilin payızınadək bu sahədə OECD-nin apardığı işləri təhlil etməyə çağırılmışdır. Bununla yanaşı, parlament böyan etmişdir ki, hökumət bu

ilin mart ayında Avropa Komissiyası tərəfindən təklif edilmiş rəqəmsal şirkətlərə müvəqqəti vergilərin tətbiq olunması və bunun şirkətlərə mümkün təsirləri məsələsinə də qiymətləndirməlidir.

Komissiyanın təklifinə əsasən, Avropa İttifaqı rəqəmsal fəaliyyətlə məşğul olan bir sıra şirkətlərin döviyyəsinə üç faizlik müvəqqəti vergi qoyulmalıdır, əks halda, həmin şirkətlər idarəedilməz vəziyyətə düşə bilərlər.

İndoneziyada aviadaşımalar üçün yeni vergi tutulacaq

İndoneziya vergi orqanları tərəfindən ölkədəki ən sıx hava limanı olan Sukarno-Hatta hava limanından uçuş üçün yeni vergi tutulacaq. 1-ci terminaldan həyata keçirilən yerli uçuşlar üçün vergilər 50 min İndoneziya rupisindən (1,41 ABŞ dolları) 170 min rupiyə (4,8 dollar) qaldırılacaq. 2-ci terminaldan isə daxili uçuşlar üçün yığım 60 min rupidən (1,7 dollar) 220

min rupiyə (6,27 dollar), 3-cü terminaldan beynəlxalq reyslər üçün vergi isə 200 min rupidən (5,65 dollar) 230 min rupiyə (6,97 dollar) qaldırılmışdır.

Üçüncü terminaldan daxili reyslər, 2-ci terminaldan beynəlxalq reyslər üçün dərəcələr isə dəyişməmişdir.

Yeni Zelandiyaya gələn turistlər vergi ödəyəcəklər

Rəsmi açıqlamaya əsasən, hökumət yaxın günlərdə turist vergisinin tətbiqi ilə bağlı qanun qəbul etmək və bu ölkəyə xaricdən gələnlərdən tutulan digər yığımları artırmaq niyyətindədir. Hökumətin planına görə, əldə edilən vəsaitlər infrastrukturun təkmilləşdirilməsinə və inkişaf etdirilməsinə yönəldiləcək: hazırda baş verən turizm bumu fonunda bu sahə üçün maliyyə mənbələrinə ciddi ehtiyac var. Son üç il ərzində Yeni Zelandiyaya səyahət edən əcnəbilərin sayı 30 faizə qədər artaraq 3,8 milyona çatmışdır - ölkənin öz əhalisinin sayı isə cəmi 4,5 milyondur.

Turist vergisi 17-24 ABŞ dolları səviyyəsində müəyyən ediləcək və gələn ilin ortalarından xarici vətəndaşlardan tutulacaq. İmigrasiya yığımlarının və vizaların qiymət artımı isə bu ilin noyabr ayından tətbiq olunacaq. Gözlənilməsinə görə, Avstraliya vətəndaşları və Sakit okeandakı digər qonşu ada dövlətlərin sakinləri turist vergisi ödəməkdən azad ediləcəklər.

Bu planın əleyhinə olanlar belə hesab edirlər ki, hökumətin belə bir tədbirə əl atması ölkənin turistlər üçün cəlbəediciyi azaldacaq və əsas gəlir mənbələrindən biri olan turizmin inkişafına mənfi təsir göstərəcək.

Özbəkistanda vergi yığım ilə bağlı problemlər qalır

«Təhlil göstərir ki, yerli hakimiyyətlər, maliyyə-vergi orqanları büdcəyə əlavə vergi daxilolmalarının təmin edilməsi məqsədilə ehtiyatlardan tam həcmdə istifadə edə bilmirlər. Bunu bir fakt əyani təsdiq edir ki, bu ilin ilk beş ayı ərzində yığılmış bütün vergilərin 60 faizi əvvəllər olduğu kimi yenə də 171 iri şirkət tərəfindən ödənilmişdir», - Prezident Aparatının mətbuat xidmətinin açıqlamasında bildirilmişdir.

Məsələn, Qaraqalpaqstan Respublikasında bütün vergi daxilolmalarının yarısı «UzKorqaz» və «Üstyurdqaz» müəssisələrinin, Nəvai vilayətində isə yığılan vergilərin 75 faizi Nəvai dağ-mədən kombinatının payına düşür.

Daşkənd şəhərinin və Nəmanqan vilayətinin bu sahədəki yarımtaz fəaliyyəti ciddi tənqiddə məruz qalmışdır. Məsələn, Daşkənd şəhərinin Almazar rayonunda bazar ticarətindən gələn vergi daxilolmaları 30 faiz, Sergeli rayo-

nunda 7 faiz, Yakkasaray rayonunda 4 faiz, Yunusabad rayonunda isə 3 faiz aşağı düşmüşdür.

Avtomobil dayanacaqlarından əldə edilən gəlirlər üzərində nəzarətin zəif olduğu müşahidə edilir. Bunun nəticəsində yerli büdcələr 18 milyard sum (1000 sum= 0,21403 manat) vəsait itirmişdir. Nəmanqan vilayətinin Narın və Nəmanqan rayonlarında yanvar-may ayları ərzində ticarət və ictimai iş müəssisələrindən daxil olan vergilər xeyli azalmışdır. Vilayətdə vergi hesabatlılığı diqqətlə təhlil edilmiş, müvafiq tədbirlər görülməmiş və bunun sayəsində təxminən 20 milyard sum məbləğində vəsait büdcəyə daxil olmamışdır.

«Araşdırma və hesablamalar göstərir ki, bu cür nəzarətdən kənar qalan ehtiyatlar ölkənin bütün regionlarında mövcuddur. Əgər ədalət bərpə edilə, yerli büdcələrin vəsaitləri də artacaq», - Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyev demişdir.

Rusiya neft sənayesində vergi manevri barədə yekun qərar qəbul edib

Baş nazirin müavini Dmitri Kozak hökumətin neft sənayesində vergi manevri barədə yekun sənəd qəbul etdiyini bildirmişdir: «Məsələlərin bu sahəni təmsil edən ictimaiyyətlə və federal icra hakimiyyəti orqanları və nəhayət ölkə Prezidenti ilə dərəcəli müzakirə edilmiş federal qanun layihəsinin hökumət tərəfindən təsdiqlənməsi ilə nəticələnmişdir».

Manevrin nəticəsi olaraq neftin ixrac rüsumu 2024-cü ilə qədər sıfıra endiriləcək, bu isə neft məhsullarının qiymətinin artımının qismən üzən aksizlə məhdudlaşmasına səbəb olacaq. Fors-major halı baş verəcəyi təqdirdə hökumət ixrac rüsumunu geri qaytarmaq imkanını özündə saxlayır.

Sənədin neft sənayesi təmsilçiləri tərəfindən həssaslıqla qarşılanacağı gözlənilir, neft şirkətləri bunu təmkinlə qarşılamışlar. «Belə hesab edirik ki, hazırkı

variantda əvvəlki illərdə nəzərdən keçirilmiş digər variantlarla müqayisədə itkilər minimal səviyyədə olacaq», - «LUKOYL»un rəhbəri Vahid Ələkbərov qeyd etmişdir.

Manevrin mahiyyəti bundan ibarətdir: neft və neft məhsulları üçün ixrac rüsumü 2019-cu ildən mərhələli şəkildə aşağı salınacaq və 2024-cü ildə tam ləğv ediləcək. Bununla yanaşı, rüsumun azaldılması kompensasiya edilməklə 2022-ci ilə qədər faydalı qazıntıları üçün hasilat vergisinin dərəcəsi qaldırılacaq. Dmitri Kozakin açıqlamasına əsasən, bu zaman 2015-ci ildən tətbiq edilən və «hasilat vergisinin yamağı» adlandırılan plandankənar vergi artımı nəzərə alınacaq; şirkətlər bu artımın ləğvi ilə bağlı təkid edirdilər. Beləliklə, manevr çərçivəsində hasilat vergisinin artırılması rüsumlarının azaldılmasından iki il əvvəl başa çatdırılacaq. Qeyd edək ki, Ru-

siya Prezidenti Vladimir Putin vergi manevrlərinin məqsədi barədə açıqlama verərək demişdir: «Biz yoxsulluğun aşağı salınması istiqamətində irəliləyirik və əsas vəzifələrimizdən birini dəqiq həll etməliyik - yoxsulların və yoxsulluq həddindən aşağı səviyyədə yaşayan insanların sayını azaltmalıyıq. Vergi və büdcə sistemindəki yenidən bölünmə isə yoxsulluq həddindən aşağı yaşayan insanların sayının artmasına xidmət edir».

Söhbət vergi və fiskal fəaliyyət sahəsində müəyyən manevr etməkdən və əldə edilən resursları başqa məsələlərlə yanaşı, həm də bu vəziyyətin - ölkədə yoxsulluq həddindən aşağı yaşayan insanların sayının azaldılmasına yönəldilməsindən gedir. Elə şərait yaratmalıyıq ki, həmin şəraitdə dövlət məhz ehtiyacı olanlara kömək edə bilsin, daha doğrusu, yarımdünya olsun».

Qırğızıstan hökumətinə iri sosial şəbəkələrdən vergi tutmaq təklif edilib

Parlamentin iclasında deputat Ruslan Kazakbayev iri internet resurslarından vergi tutulmasının zəruriliyi təklifini irəli sürmüşdür. Deputat bildirmişdir ki, kommersiya təşkilatları «Google», «Facebook», «Instagram», «Twitter» və digər nəhənglərə reklam üçün minlərlə dollar vəsait ödəyirlər, həmin reklamların yayıldığı ölkələrin heç də hamısı bu şirkətlərdən vergi tutmurlar. Ruslan Kazakbayev KİV məlumatlarına əsaslanaraq qeyd etmişdir ki, bununla da dövlət 500 milyon dollardan 1 milyard dollara qədər vəsaiti itirmiş olur.

Onun sözlərinə görə, Qırğızıstan Rusiyanın təcrübəsini tətbiq etməlidir: Rusiyada 2012-ci ildən internet resursları dövlətə rüsum ödəyirlər. Rusiyanın Federal Vergi Xidmətinə yüzlərlə internet şirkəti qeydiyyatda durmuşdur, həmin şirkətlər təkcə 2018-ci ilin birinci rübündə büdcəyə 2 milyard rubl vəsait ödəmişlər. Bununla əlaqədar Kazakbayev hökuməti internet şirkətlərinin üzərinə vergi ödəmək öhdəliyi qoyan qanun layihəsi hazırlamağa çağırılmışdır. Onun dediyinə görə, bunun istifadəçilərə heç bir mənfi təsiri olmayacaq.

Tramp Çini əlavə 10% vergi yükü ilə hədələyib

ABŞ ilə Çin arasında iqtisadi ziddiyyətlər səngimək əvəzinə bir qədər də gərginləşmişdir. Dəyəri 50 milyard dollardan artıq olan Amerika mallarına tətbiq edilən tarifin artırılması ilə bağlı Çin hökuməti qərar çıxaran sonra ABŞ rəhbərliyinin buna reaksiyası gecikməmişdir.

Prezident Donald Tramp ümumi məbləği 200 milyard dollar təşkil edən Çin malları üçün 10 faizlik vergi tutulacağı barədə bəyanat yaymışdır. Ekspertlər belə hesab edirlər ki, bu bəyanatın verilməsi iki ölkə arasında başlamış «ticarət müharibəsi»ndə yeni gərginlik yarada bilər.

Donald Trampın sözlərinə görə, o, ABŞ-ın Çindəki ticarət nümayəndəsindən yeni tariflərin əhatə edəcəyi Çin mallarının siyahısını müəyyənləşdirməyi xahiş etmişdir. Prezident qeyd etmişdir ki, bu addım atılması dəyəri 50 milyard dollar olan Amerika mallarına Çin tərəfindən tətbiq olunan tariflərin qaldırılmasının qarşılığı olacaq. «Əgər Çin öz siyasətində dəyişiklik etməsə, eləcə də yeni tariflərin tətbiqi ilə bağlı inadını davam etdirsə, hüquqi prosedurlar başa çatandan sonra bizim müəyyənləşdirdiyimiz tariflər qüvvəyə minəcək», - ABŞ Prezidenti bildirmişdir.

krossvord

Yuxarıdan aşağı: 1. Qanadları üst-üstə yerləşdirilmiş ikiqanadlı təyyarə; 2. Alken sinfinə daxil olan doymamış karbohidrogen; 3. Dində sitayış edilən ilahilərin, müqəddəslərin və digər fəvqəltəbii vücudların bədii təsviri; 4. İflas, uğursuzluq; 5. Okeaniya ölkəsi; 6. Əsərdə, kitabda, məqalədə, şəkildə və s. şərh olunan, haqqında danışılan, əks etdirilən şeyin mövzusu, əsas şərh; 9. Yaponiyada şəhər; 13. Təşkilat və ya müəssisə rəhbəri; 15. Hərərətli azaldan və ya ağırlaşdırıcı dərman; 16. Şimal Buzlu okeanında dəniz; 17. Musiqi termini. Qammanın səkkizinci pilləsi; 18. Yuxarıya qalxan hava axınının köməyi ilə havada süzən motorsuz uçuş aparatı; 20. Nigeriyada ştat və şəhər; 21. Lefkas adasında (Yunanıstan) şəhər. **Soldan sağa:** 1. Kitabı sevmək, ona ilham və zəkanın məhsulu kimi yüksək qiymət verən şəxs; 5. Rusiyada çay; 7. Kuala-Lumpur şə-

hərində yerləşən və 1998-2004-cü illərdə dünyanın ən hüdürlü tikilisi hesab olunan göydələnlər; 8. XIX əsrin sonunda ABŞ-ın cənub-şərqinin afroamerika icmasında yaradılmış musiqi janrı; 10. Rusiyanın Perm diyarından keçən çay; 11. Avstraliya İttifaqının gerbində təsvir olunmuş heyvanlardan biri; 12. «Qayınana» filmində Afət obrazını canlandıran aktrisanın adı; 14. Türk və Altay mifologiyalarında od tanrısı; 19. Yuxarıya doğru gətiricə itiləşən, piramida formalı ucu olan tili sütun; 21. Asiyada dövlət; 22. Azərbaycan xalqının soy-kökündə əsas yer tutan türk tayfalarından biri. Respublikamızda rayon; 23. Mövsümi sitrus meyvəsi; 24. Misir firo-

Qanadları üst-üstə yerləşdirilmiş ikiqanadlı təyyarə

nu; 25. Daim bir yerdə olan, yerini dəyişməyən, bir yerdən başqa yerdə köçməyən idarə, müəssisə, cihaz və s.

Tərtib etdi: Rafael

Qəzetimizin ötən nömrəsində getmiş krossvordun cavabları:

Yuxarıdan aşağı: 1. Ammiak; 2. Vermont; 3. Mokka; 4. Renuar; 5. Olimp; 6. İndiqo; 9. Gerb; 13. «Srek»; 15. Lombard; 16. Aspekt; 17. Atlant; 18. Qarson; 20. Qazan; 21. Olier (*Reynqolt*). **Soldan sağa:** 1. Akvamarin; 5. Oni; 7. Marakana; 8. Diod; 10. Ayova; 11. Areopaq; 12. Atişa; 14. Eboła; 19. Seqment; 21. Qamma; 22. Elza (*Seydicanhan*); 23. Qalifaks; 24. Ton; 25. Heterofan.

idman

«Sizə UCI ailəsi adından dərin təşəkkürümü bildirirəm»

İyunun 5-9-da Bakıda keçirilən BMX üzrə dünya çempionatı zamanı paytaxtımızda olmuş Beynəlxalq Velosipedçilər İttifaqının (UCI) prezidenti David Lappartien mütəbər yarışın uğurla başa çatması ilə əlaqədar Azərbaycan Velosiped İdmanı Federasiyasının 1-ci vitse-prezidenti, Avropa Velosipedçilər Birliyinin (UEC) Rəhbər Komitəsinin üzvü, dünya çempionatı ilə əlaqədar yaradılmış İşçi Qrupunun rəhbəri Sahib Ələkbərova təşəkkür məktubu göndərmişdir.

İyunun 5-9-da Bakıda keçirilən BMX üzrə dünya çempionatı zamanı paytaxtımızda olmuş Beynəlxalq Velosipedçilər İttifaqının (UCI) prezidenti David Lappartien mütəbər yarışın uğurla başa çatması ilə əlaqədar Azərbaycan Velosiped İdmanı Federasiyasının 1-ci vitse-

prezidenti, Avropa Velosipedçilər Birliyinin (UEC) Rəhbər Komitəsinin üzvü, dünya çempionatı ilə əlaqədar yaradılmış İşçi Qrupunun rəhbəri Sahib Ələkbərova təşəkkür məktubu göndərmişdir.

Bakıda səfərdən məmnunluğunu ifadə edən UCI prezidenti

dünya çempionatının yüksək səviyyədə təşkil olunduğunu xüsusi olaraq vurğulayıb. O qeyd edib ki, bu cür böyük tədbiri təşkil etmək olduqca böyük məsuliyyət və əmək tələb edir. Təşkilat Komitəsinin gördüyü işlər Bakıya gələn qonaqların yaddaşlarında xoş xatirələrlə qalacaq.

«Bütün bunları nəzərə alaraq Sizə BMX velosipedinin inkişafına verdiyiniz böyük dəstəyə görə UCI ailəsi adından dərin təşəkkürümü bildirirəm», deyərək David Lappartien fikirlərini tamamlayıb.

Qeyd edək ki, 5 gün davam edən dünya çempionatında planetin 43 ölkəsinin 1520 idmançısı iştirak edib.

Azərbaycan nümayəndələri Gürcüstanın olimpiyaçıların forumunda iştirak edib

Gürcüstan Milli Olimpiya Komitəsinin təşkilatçılığı ilə bu ölkənin olimpiyaçıların forumu keçirilib. Tədbirin unikallığı 1952-ci il Helsinki Yay Olimpiya Oyunlarından «Pxeñan-2018» Qış Olimpiya Oyunlarından bütün olimpi-

adalarda uğur qazanan çempionları bir araya gətirmək, Olimpiya dəyərlərini təbliğ etməkdən ibarət olub. Həmçinin Olimpiya Gününə həsr olunmuş çempionlar arasında qaçış yarışları da təşkil edilmişdir.

Forumda Olimpiya çempionla-

rı ilə yanaşı, Milli Olimpiya komitələrindən nümayəndələr iştirak ediblər. Azərbaycanı bu tədbirdə Olimpiya çempionu Fərid Mansurov və Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsinin əməkdaşı Həsənağa Rzayev təmsil ediblər.

Beynəlxalq yarışları idarə edəcəklər

İdman sahəsində Azərbaycanın nüfuzunu yalnız məşhur idmançılar deyil, həm də beynəlxalq miqyasda tanınmış hakimlər yüksəldir. Beynəlxalq Stolüstü Tennis Federasiyası beynəlxalq dərəcəli hakim adını almaq üçün keçirilən imtahanın nəticələri həmyerlilərimiz üçün uğurlu olub.

Dünyanın müxtəlif ölkələrindən hakimlərin qatıldığı imtahanda iştirak edən Sara Sultanova və Xəyalə Qiyasova beynəlxalq dərəcəli hakim adına layiq görülmüşdür.

Bununla da stolüstü tennis üzrə beynəlxalq yarışları idarə etmək hüququ qazanan hakimlərimizin sayı altıya çatıb.

Qadın həndbolçularımızın rəqibləri müəyyənləşib

Gələn il noyabrın 29-dan dekabrın 15-dək Yaponiyada təşkil olunan qadın həndbolçular arasında dünya çempionatının ilk təsnifat mərhələsinin püşkü atılıb.

Avropa Həndbol Federasiyasının məlumatına əsasən, Şotlandiyanın paytaxtı Qlazqoda keçirilən püşkün nəticəsinə əsa-

sən, 16 komanda dörd qrupda yarışacaq.

Azərbaycan həndbolçuları dördüncü qrupda Türkiyə, Makedoniya və İslandiya təmsilçiləri ilə üz-üzə gələcəklər.

Qrup liderləri gələn ilin iyununda keçiriləcək pley-off mərhələsində mübarizə aparmaq hüququ qazanacaqlar. İyirmi dörd komandanın yarışacağı dünya

çempionatında Avropanı 13 yığma təmsil edəcək. Fransa 2017-ci ildə qazandığı çempionluqla artıq mundialda yerini təmin edib. Digər iştirakçılar isə Fransada keçiriləcək «EHF EURO 2018» turnirində ilk üçlükdə qərarlaşan millilər və Avropa pley-off mərhələlərində növbəti mərhələyə yüksələn doqquz yığma olacaq.

Maradona uğursuzluğun hesabını baş məşqçinin ayağına yazıb

Dünya futbolunun əfsanəsi Diyeqo Maradona Argentina millisinin baş məşqçisi Xorxe Sampaolini növbəti dəfə tənqid edib.

Maradona həmyerlilərinin Rusiyada keçirilən dünya çempionatındakı ilk oyunlarda uğursuz çıxışının səbəbkarı kimi baş məşqçini qeyd edib.

«İnsanlar inanırdılar ki, Sampaoli kompüter, dronlar və 14 köməkçisi sayəsində problemi həll edəcək. Argentina nə oynadığını bilmir. Komandada heç bir ideya yoxdur - nə yarımüdfədə, nə müdfədə, nə də hücumda. Xorvatiya ilə görüşdə də biz buna şahid olduq», - deyərək Maradona əlavə edib.

Maradona baş verənlərə görə, federasiya rəhbərini də günahlandırır: «Federasiyaya futbolun konar adamlar rəhbərlik edirlər. Onların heç bir planı yoxdur. Hər şeyi özbaşına bura-

xıblar. Mən Argentinanın son məşqinə qatılmaq istəyirəm. Futbolçulara başa salım ki, milli komandanın formasını geyinmək

komandası dünya çempionatının «D» qrupuna düşmüşdü. Onlar ilk turda İslandiya yığması ilə heç-heçə (1:1), ikinci turda isə

xorvatlara böyük hesabla məğlub oldular (3:0). Argentina milli komandası iyunun 26-da Nigeriya yığması ilə oyunu 2:1 hesabı ilə udaraq növbəti mərhələyə keçib.

mozaika

fauna

Dəniz şirləri və fillər üçün qadağa

İsveç hökuməti dəniz şirlərindən və fillərdən krallıq ərazisində keçirilən sirk tamaşalarında istifadə olunmasını qanunvericilik qaydasında qadağan edib. Müvafiq qanunvericilik aktı 2019-cu il yanvarın 1-dən qüvvəyə minəcək. İsveçin kənd təsərrüfatı naziri Sven Erik Buxtun sözlərinə görə, hökumətin bu qərarı sirkdə saxlanılan dəniz şirlərinin və fillərin həyatı tələbatının ödənilməsinin qeyri-mümkünlüyü ilə bağlıdır. Ölkədəki sirklərin çoxu bu məntiqdən çıxış edərək, həmin heyvanlarla bağlı nömrə-

ləri proqramlarına daxil etməyiblər. Bu qərar İsveç qastrol səfərinə gələn xarici sirkələrə də şamil oluna bilər.

Sözünə görə sənədlə yanaşı, İsveç hökuməti heyvanların mühafizəsi haqqında qanuna dəyişikliklər də hazırlayır. Dəyişikliklər çərçivəsində ev heyvanlarının işarələnməsi və qeydiyyatının zəruriliyi məsələsi üzərində iş aparılır. Hesab edilir ki, bu sistemin tətbiqi heyvanların vicdansız sahiblərinə qarşı mübarizə aparmağa kömək edəcək.

ekologiya

Ətraf mühit üçün ən təhlükəli şəhərlər

Dünyada Karbon İzinin Şəbəkə Modeli (GGMCG) layihəsi tərəfindən ətraf mühitə mənfi təsiri daha böyük olan yaşayış məntəqələrinin siyahısı təqdim edilmişdir. Reytingi tərtib etmək üçün informasiya Norveç, İsveç, ABŞ və Yaponiya alimlərindən alınmışdır.

Siyahıda Seul ətraf mühiti ən çox çirkəndirən şəhər sayılıb. Onun ardınca Quancjou, Nyu-York, Honkonq gəlir. Liderlər «beşliyini» Los-Anceles tamamlayır. Ekologiyayı çirkəndirən ilk on şəhər siyahısına, adçıqılən şəhərlərlə yanaşı, Şanxay, Sinqapur, Çikaqo, Tokio və Yokoqama aqlomerasiyası və Ər-Riyad da daxil olub.

texnologiya

Dünyanın ən güclü superkompüter

ABŞ-in energetika departamenti dünyanın ən güclü superkompüterini təqdim edib. «Summit» adlanan kompüterin ən yüksək məhsuldarlığı 200 petaflopsa (saniyədə 200 kvadrilyon hesablama) çatır. Bu, Çin sisteminin pik məhsuldarlığından (93 petaflops) iki dəfə, ABŞ-in bundan əvvəlki ən güclü superkompüterini - «Titan»-ın məhsuldarlığından isə təxminən 7 dəfə yüksəkdir.

«Summit» sistemi adi stolüstü kompüterin 30 ilə gördüyü işin öh-

dəsindən bir saat ərzində gəlmək imkanına malikdir. Superkompüter

iki tennis kortunun ümumi ərazisini tutan 4 min 608 server stansiyasından ibarətdir. Sistem 27 mindən çox «NVIDIA Tesla V100» qrafik prosessoru ilə bərabər işləyən 9 mindən çox 22 nüvəli «IBM Power9» prosessorundan istifadə edir. «Summit» superkompüterinə sərf olunan enerjinin həcmi ilə 8 min 100 evi enerji ilə təmin etmək mümkündür. Sistemin soyudulmasını effektiv etmək üçün onun kanallarından hər dəqiqə ərzində 18 min litrdən çox su keçir.

Ödəmə sistemləri təkmilləşdirilir

Rəqəmsal texnologiyaların çox sürətli inkişafı ödəmə sistemlərində də dəyişikliklərin aparılmasına, xüsusilə təhlükəsizliyin gücləndirilməsinə əsas yaradır. Barmaq izi skaneri ilə təchiz ediləcək «Visa» və «Master Card» ödəmə sistemləri öz sahibini müəyyənləşdirə biləcək. Aparılan sınaqlar, hələ ki, erkən mərhələdədir.

Məlumatla görə, kart yalnız onun sahibi öz barmağını ödəmə kartına qurulumu sensora yaxınlaşdırdıqdan sonra aktivləşir. Kartın nömrəsinin üstündə yerləşdirilmiş çip barmaq izi haqda informasiyanı yadda saxlayacaq. Terminalın köməyi ilə ödəniş həyata keçirildikdə bu çip ödəyicinin barmaq izinin yaddaşda saxlanılmış barmaq izi ilə uyğunluğunu yoxlayacaq.

mədəniyyət

Nigeriyada Azərbaycan gecəsi

Nigeriyada fəaliyyət göstərən Azərbaycanın Dostları Təşkilatının təşəbbüsü və dəstəyi ilə bu ölkənin əsas mədəniyyət mərkəzi və böyük şəhəri Laqosda Xalq Cümhuriyyətinin 100 illik yubileyinə həsr edilən «İpək yolu» adlı Azərbaycan gecəsi keçirilib. Tədbir ölkəmizin mədəniyyətinin Nigeriyada təbliği baxımından ilk tarixi hadisədir. Azərbaycan gecəsi Nigeriyada musiqimizin və mədəniyyətimizin ilk dəfə geniş kütləyə təqdimi ilə yadda qalıb.

İtaliya, Polşa, Albaniya, Fransa, Mərakeş, Qana və digər dövlətlərdən 350-dən çox tamaşaçının iştirak etdiyi tədbirdə Əməkdar artist, beynəlxalq müsabiqələr laureatı tarzən Sahib Paşazadə, Fransada fəaliyyət göstərən pianoçu Səidə Zülfiqarova, tenor Josef Oparamanukin və alban əsilli İsveçrə vətəndaşı, soprano Teuta Nikolet-dit Feliks klassik əsərləri və xalq mahnılarımızı ifa ediblər. Proqramda Üzeyir Hacıbəyli, Qara Qarayev, Fikrət Əmirov, Arif Məlikov, Həsən Rza-

yev, Vəlif Adıgözəlov və Fərhad Bədəlbəylinin əsərləri, «Çahargah» və «Segah» muğamlarından parçalar, Avropa bəstəkarlarından nümunələr alqışlarla qarşılanıb.

Tədbir çərçivəsində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinə həsr edilmiş foto və videomaterialardan ibarət sərgi də nümayiş etdirilib.

incəsənət

Azərbaycanlı müğənni Berlin səhnəsində

Azərbaycanın Xalq artisti Yusif Eyvazov və Rusiyanın Xalq artisti Anna Nətrebko Berlində, Ştaatsoper teatrının səhnəsində çıxış ediblər. Yusif Eyvazov Alvis Hermanisin quruluşunda Cakomo Puççinin «Toska» operasında debüt edib. Anna Nətrebko isə Harri Kupferin quruluşunda Cüzeppe Verdinin «Makbet» operasında çıxış edib.

Anna Nətrebko (dramatik soprano) müasir opera səhnəsinin primadonnası, Rusiya Dövlət mükafatı laureatıdır. O, ilk klassik musiqiçidir ki, «Time Magazine»-in reytinginə - ən nüfuzlu insanların «Time-100»-lüyünə daxildir. A.Nətrebko Londonda «International Opera Awards» mərasimində 2017-ci ilin ən yaxşı müğənnisi adını qazanıb. O, «Forbes» jurnalının 2017-ci ildə Rusiyanın ən çox gəlir əldə edən musiqiçilərinin reytingində lider olub. Dramatik tenor səsə malik, beynəlxalq müsabiqələr laureatı Yusif Eyvazov, həmçinin, Canandrea Qavatseni

fəxri medalına layiq görülmüşdür. O, Milanın «La Skala» və Monte-Karlo Kral operalarının kollektivi ilə birlikdə dünya səhnələrini fəth edir.

maraqlı

Yay bayramı

İyunun 22-i İsveçdə ilin əsas bayramlarından biri - «Midsommar» Yay Günü qeyd edilir. Kökü bütürəstliyə aid olan bu bayram münasibətilə ölkədə həmişə qeyri-ış günləri elan edilir. İsveçlilər bu bayramı adətən ailə üzvləri ilə birlikdə, şəhərdən kənar və ya parklarda keçirirlər.

Bu il Stokholmda bu bayram açıq səma altında

məşhur «Skansen» etnoqrafik muzeyində baş tutub. Yağışlı havaya baxmayaraq bayramı qeyd etmək üçün əraziyə çoxlu sayda adam toplaşmışdır. Ənənəyə görə, tədbir bayramın əsas rəmzinin - uzun bayram ağacının uşaqlar tərəfindən çiçəklər və otlarla bəzədilməsi ilə başlanıb. Sonra böyüklər onu qaldırıblar və açıq ərazidə yerləşdiriblər.

Müdrilər deyib ki...

«Həqiqət bizim malik olduğumuz ən böyük dəyərdir, onu ehtiyatla xərcləməliyik».

Mark Tven (1835-1910)

